သားသမီးများ သို့

ဤစာအုပ်သည် အဖေ့အား အထူးပင် ချစ်ခင်မြတ်နိုးကြသော သားသမီးများဖြစ်ကြသည့်

သမီးကြီး - လနန်ဂျာမိုင်
သားကြီး - လနန်ခွန်အောင်နှင့် နန်းလောင်မုံး
သားငယ် - လနန်ခွန်နောင်နှင့် လဖိုင်နန်ထွယ်
သမီးလတ် - လနန်ဂျာဆိုင်းနှင့် ဂျာဝါလဆိုင်း
သမီးငယ် - ဒေါက်တာလနန်ဂျာဆန်နှင့် လဖိုင်ဇော်မိုင်

တို့အတွက် အဖေ၏လက်ဆောင်မွန်ဖြစ်ပါစေ။ အဖေ့ထံတွင် ချစ်ခြင်းမေတ္တာနှင့် ဤစာအုပ်မှတစ်ပါး အခြားပေးစရာ အမွေပစ္စည်း မရှိပါ။

အဖေ
ဦးလနန်ဇောဂက်

မာတိကာ

		စာမျက်နှာ
နိဒါန်း	တိုင်းရင်းသားကချင်လူမျိုးများ အိပ်မက်ကို ဆုဆန်ခြင်း	၁
အခန်း (၁)	ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်းနယ်မြေ	၃
	- ကချင်တို့၏သက်သေခံချက်	၉
	- အင်္ဂလိပ်တို့၏အထောက်အထား	၁၂
အခန်း (၂)	ထီးကျိုးစည်ပေါက် ထီးနန်းမျောကင်ခြင်း	၂၅
အခန်း (၃)	သံမှုန်စားတို့ ဘေးသွေးရှိန်	၃၁
	- ကျောင်းတော်က ရန်စ	၃၄
	- အမောက်ပါသော နဂါး	၃၅
	- မိုးကောင်းနှင့်ဆမား စစ်မျက်နှာ	၃၇
	- ဗန်းမော်နှင့်မန်စီ စစ်မျက်နှာ	၃၉
	- ဆဖုံးတိုက်ပွဲ	၄၀
	- ဆမားတိုက်ပွဲ	၄၃
အခန်း (၄)	တစ်ပါးကျွန်ဘဝရောက်	၄၇
	- ကချင်တောင်တန်းဒေသ အုပ်ချုပ်ရေး	၅၀
အခန်း (၅)	နွားခြေရာအိုင်အတွင်းမှ ဖားသူငယ်	၅၃
	- ရှမ်းပြည်အုပ်ချုပ်ရေး	၅၅
	- ကရင်နီနယ်အုပ်ချုပ်ရေး	၅၆

မာတိကာ

		စာမျက်နှာ
	- မြန်မာနိုင်ငံအုပ်ချုပ်ရေး	၅၉
	- အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ တိုးတက်ပြောင်းလဲမှုများ	၆၀
	- မွန်တေဂူ၊ ချမ်းစ်ဖို့ဒ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး	၆၂
	- ဒိုင်အာခီ အုပ်ချုပ်ရေး	၆၄
	- ၁၉၃၅ ခုနှစ် မြန်မာနိုင်ငံ စီရင်အုပ်ချုပ်မှုဥပဒေ	၆၇
အခန်း (၆)	ထောင်စုပေါ် သားတို့ ရှိခဲ့လေပြီ	၇၀
အခန်း (၇)	သူရဲကောင်းတို့ မီးရှူးသန့်စင် မွှားမြင်ရာမြေ	၇၉
အခန်း (၈)	ကတိသစ္စာ တည်သောခါဝယ်	၈၇
	- လက်ဝဲညီညွတ်ရေးနှင့် ရဲဘော်ဖြူ	၉၃
	- လက်ဝဲညီညွတ်ရေးကောင်စီနှင့် တောနီတပ်မတော်	၉၃
	- ကေအင်န်ဒီအိုအရေးအခင်း	၉၄
	- ကချင်ခေါင်းဆောင်များ၏ ရပ်တည်ချက်	၉၅
	- သစ္စာဖောက်သူ တို့ရန်သူ	၉၆
အခန်း (၉)	စစ်ပြီးကာလ တိုင်းပြည်၏ ကံကြမ္မာ	၉၉
	- ကက်စ်-ဘီ အုပ်ချုပ်ရေး	၉၉
	- မြန်မာနိုင်ငံ၏ မောင့်ဘက်တန်	၁၀၀
	- မြန်မာ့အနာဂတ်ရေးနှင့် ဆာဒေါ်မန်စမစ်၏ သဘောထား	၁၀၁
	- မြန်မာ့အနာဂတ်ရေးနှင့် ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ သဘောထား	၁၀၂
	- မြန်မာပြည်အတွက် စီမံကိန်း	၁၀၄
	- စတ္တာဖြူ စီမံကိန်း	၁၀၅
	- ဘုရင်မင်းမြတ်၏ သဝဏ်လွှာ	၁၀၈
	- စတီဗင်ဆင်၏ တောင်တန်းဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးဌာန	၁၀၉

မာတိကာ

		စာမျက်နှာ
အခန်း (၁၀)	ကချင်တွေ သမိုင်းရေးကြပြီ	၁၁၃
	- သိန်းဖေအောင်ဆန်း	၁၁၃
	- ဆမားဒူဝါနှင့် ကချင်-ဗမာသွေးစည်းရေး	၁၁၄
	- ကချင်ပြည်နယ် တောင်းဆိုခြင်း	၁၁၆
	- ပြောင်းလဲလာသော တောင်တန်းဒေသဆိုင်ရာ သဘောထားများ	၁၁၇
	- ကချင်တို့၏ လွတ်လပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု	၁၁၉
	- သမိုင်းဝင် လက်ဖက်ရည်ပွဲ	၁၂၀
	- နိုင်ငံရေးအမြင် ပွင့်လင်းလာခြင်း	၁၂၂
အခန်း (၁၁)	နိုင်ငံရေး အုတ်မြစ်ချပွဲ	၁၂၅
အခန်း (၁၂)	တောင်တန်းသားများ၏ မိတ်ဆွေ	၁၃၀
	- မျိုးချစ်ဗမာ့တပ်မတော်နှင့် မောင့်ဘက်တန်၏ သဘောထား	၁၃၃
	- မျိုးချစ်ဗမာ့တပ်မတော်နှင့် ဗီလီယံစလင်း၏ သဘောထား	၁၃၅
	- ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ တင်ပြတောင်းဆိုချက်	၁၃၆
	- နေသူရိန် လူထုအစည်းအဝေးကြီး၏ တောင်းဆိုချက်	၁၃၇
	- ကန်ဒီ အစည်းအဝေး	၁၃၉
	- ကန်ဒီ သဘောတူညီချက် စာချုပ်	၁၄၂
	- ဂျင်းဖောစစ်တပ် သီးသန့် တည်ရှိလာရခြင်းမှာ	၁၄၅
	- တိုင်းရင်းသား စည်းလုံးညီညွတ်ရေးသည် အဓိက	၁၄၇
	- ကချင်ပြည်နယ်အရေးနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ စေတနာ	၁၄၈
အခန်း (၁၃)	သမိုင်းဝင် ကောားစစ်ဆိုးပွဲ	၁၅၀
	- ဂျိန်းဖောတို့ နှလုံးရည်တိုက်ပွဲ ဆင်နွှဲခြင်း	၁၅၅
	- ဒီစကြိတ်ကောင်စီ အလိုမရှိ	၁၅၆
	- ကချင့်အရေးကို တမျှအရေးဖြစ်စေရမည်	၁၅၇

စာမျက်နှာ

- ကချင်များအား အထင်အမြင်သေးသော စတိတ်ဆင် ၁၅၈
- ကချင် အမျိုးသားအစိုးရ ဖွဲ့စည်းခွင့်ရရှိရေး ချက်ချင်းပေး ၁၅၉
- ကချင်လူမျိုးများ၏ ရှေ့ရေးတကြမ္ဘာ ၁၆၃

အခန်း (၁၄) တောင်တန်းဒေသအရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ဖဆပလ၏ သဘောထား ၁၆၉

အခန်း (၁၅) လန်ခန်ဆွေးနွေးပွဲသို့ တောင်တန်းဒေသ ကိုယ်စားလှယ် စေလွှတ်ရေး ၁၇၃

အခန်း (၁၆) တောင်တန်းဒေသအရေးနှင့် ပတ်သက်သည့် ဘုရင်ခံ၏သဘောထား ၁၇၇

အခန်း (၁၇) ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ လန်ခန်ခရီး ၁၈၀
- တောင်တန်းဒေသနှင့်ပတ်သက်သည့် ဗြိတိသျှ အစိုးရ၏သဘောထား ၁၈၃

အခန်း (၁၈) လန်ခန် ဆွေးနွေးပွဲ ၁၈၅
- မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ သဘောထား တင်ပြခြင်း ၁၈၇
- ဗြိတိသျှတို့၏ သဘောထား မြန်ကြားချက် ၁၈၉
- တောင်တန်းဒေသဆိုင်ရာ အကြံပေးကောင်စီ ၁၉၁
- စုံစမ်းရေးအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းရေး ၁၉၂
- ဗြိတိသျှအစိုးရ၏ ဒုတိယ အဆိုပြုလွှာ ၁၉၃
- မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ အဆိုပြုလွှာသစ် ၁၉၅
- မြန်မာကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့အတွက် တွန်းအား ၁၉၆

အခန်း (၁၉) အောင်ဆန်း-အက်တလီစာချုပ် ၁၉၉
- ပတ်မကို ထိုးဖောက်လိုသူများ ၂၀၂
- ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲ ၂၀၃

စာမျက်နှာ

အခန်း (၂၀) ၁၉၄၆ ခုနှစ် ပင်လုံအစည်းအဝေး [illegible]
- ရှမ်းစော်ဘွားများ၏ နိုင်ငံရေး အစည်းအဝေး [illegible]
- နယ်ချဲ့တို့၏ ချက်လှည့်ကွက် [illegible]

အခန်း (၂၁) ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံညီလာခံ [illegible]
- ပင်လုံညီလာခံ ကျင်းပရခြင်း၏ ရည်ရွယ်ချက် [illegible]
- ကချင်အမျိုးသား ပင်လုံညီလာခံ ကိုယ်စားလှယ်များ [illegible]
- ရှမ်းပြည်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထား [illegible]
- စော်ဘွားများနှင့် ရှမ်းလူထု ကိုယ်စားလှယ်များ အစည်းအဝေး [illegible]
- ရှမ်းနှင့်ကချင် ကိုယ်စားလှယ်များ အစည်းအဝေး [illegible]
- ရှမ်းလေး၏ ကြေညာချက် [illegible]

အခန်း (၂၂) သုံးခွင်ဆိုင် သဘောတူညီချက် [illegible]

အခန်း (၂၃) ဗြိတိသျှ အစိုးရ ကိုယ်စားလှယ် စောင့်ကြည့်ခေ [illegible]
- ပဒေသရာဇ်ကောင်စီ ဖျက်သိမ်းရေး [illegible]

အခန်း (၂၄) ပင်လုံညီလာခံနှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း [illegible]
- ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တောင်တန်းဒေသ ကိုယ်စားလှယ်များ တွေ့ဆုံပွဲ [illegible]
- ရှမ်းကိုယ်စားလှယ်များနှင့် သဘောတူညီမှု ရရှိခြင်း [illegible]

အခန်း (၂၅) ကချင်ပြည်နယ်ကို ဖွဲ့စည်းပေးခြင်း [illegible]
- ပင်လုံစာချုပ် သဘောတူညီမှုရရှိခြင်း [illegible]
- ပင်လုံလူထု အနှစ်သာရ [illegible]

အခန်း (၂၆) ပင်လုံ သဘောတူညီချက် [illegible]
- တောင်တန်းသားများ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ဦးစီးအဖွဲ့ အစည်းအဝေး [illegible]
- အောင်မြင်မှု အထိမ်းအမှတ် ညစာစားပွဲ [illegible]
- ၁၉၄၇ ခုနှစ် ပင်လုံစာချုပ် [illegible]

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

- ပင်လုံစာချုပ်ကို သုံးသပ်ခြင်း ၂၆၆

အခန်း (၂၇) တောင်တန်းဒေသ စုံစမ်းရေးအဖွဲ့ ၂၇၀

- စုံစမ်းရေးအဖွဲ့၏ လုပ်ငန်းစဉ် ၂၇၄

အခန်း (၂၈) တောင်တန်းသားများ စည်းလုံးညီညွတ်ရေး ဦးစီးအဖွဲ့၏ သဘောထား ၂၇၇

အခန်း (၂၉) ရှမ်းပြည်ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထား ၂၈၃

- ရှမ်းပြည် စော်ဘွားများ၏ သဘောထား ၂၈၄
- ရှမ်းပြည်၊ ပြည်သူ့လွတ်လပ်ရေးအဖွဲ့ချုပ်၏ ထွက်ဆိုချက် ၂၈၆
- မြောက်ပိုင်း ရှမ်းပြည် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထွက်ဆိုချက်များ ၂၈၇
- 'ဝ' နယ်နှင့် ကိုးကန့်နယ် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထွက်ဆိုချက်များ ၂၈၉
- အုပ်ချုပ်ရေး စခန်းမြို့များနှင့် မိုးငြဲနယ် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ ထွက်ဆိုချက် ၂၉၀

အခန်း (၃၀) ကချင်နယ် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထားများ ၂၉၃

- မြစ်ကြီးနားနှင့် ဗန်းမော် ကချင်ကိုယ်စားလှယ်၏ သဘောထား ၂၉၃
- ကချင်ဒေသရှိ အသင်းအဖွဲ့ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထား ၂၉၆
- ကချင်စစ်တပ်မှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ သဘောထား ၂၉၇
- ကချင်ဒေသရှိ ဖဆပလအဖွဲ့၏ သဘောထား ၂၉၈
- ဗန်းမော်အပိုင်း (၂) ဗမာဝင်ဒေသရှိ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထား ၂၉၈

အခန်း (၃၁) ချင်းတောင်တန်းဒေသ ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထားများ ၃၀၁

- ဖလမ်း၊ တီးတိန်၊ ဟားခါးနှင့် ကန်ပက်လက် ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထားများ ၃၀၂

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

- ကန်ပက်လက် ချင်းကိုယ်စားလှယ်များ၏ သီးခြားသဘောထား ၃၀၃
- ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၊ မေမြို့သို့ ရောက်ရှိလာခြင်း ၃၀၅
- တီးတိန် ချင်းကိုယ်စားလှယ်များ၏ သီးခြားသဘောထား ၃၀၆
- အခြားသော ချင်းကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထားများ ၃၀၇

အခန်း (၃၂) ကရင်အမျိုးသားများ၏ သဘောထား ၃၀၉

- သံလွင်ခရိုင် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ သဘောထား ၃၁၀
- ရွှေကျင် ကရင်အမျိုးသား အစည်းအရုံး ကိုယ်စားလှယ်၏ သဘောထား ၃၁၀
- ကရင်လူငယ်များ အစည်းအရုံး၏ သဘောထား ၃၁၂
- ညီညွတ်သော ကရင်အစည်းအရုံး ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထား ၃၁၄
- ကရင်အမျိုးသားအဖွဲ့ချုပ် (ကေအင်န်ယူ) ၏သဘောထား ၃၁၅

အခန်း (၃၃) ကရင်နီ ကိုယ်စားလှယ်များ၏သဘောထား ၃၁၇

- ဆန္ဒသဘောထား ဖော်ထုတ်တင်ပြသော အခြားသော ကိုယ်စားလှယ်များ ၃၂၆

အခန်း (၃၄) တောင်တန်းဒေသ စုံစမ်းရေးအဖွဲ့၏ အစီရင်ခံစာ ၃၂၇

- တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်သို့ ကိုယ်စားလှယ် စေလွှတ်ရေး ၃၂၈
- နယ်မြေအပိုင်းအခြားများ သတ်မှတ်ရေးကိစ္စ ၃၂၈
- နိုင်ငံတော်ဖွဲ့စည်းမှု ပုံသဏ္ဌာန် ၃၂၉
- လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာများ ခွဲဝေသတ်မှတ်ရေး ၃၃၀
- ပြည်နယ်များ၏ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့် ၃၃၀
- ပြည်နယ်များ၏ အခွင့်အရေး ကာကွယ်ရေး ၃၃၀
- ပြည်နယ်နှင့် နယ်ပယ်များ ဖွဲ့စည်းခြင်း ၃၃၀

စာမျက်နှာ

အခန်း (၃၅) ဖဆပလ ပဏာမ မြင်ဆင်မှုညီလာခံ ၃၃၅
- လူမျိုးကြီး၊ လူမျိုးရေး လူနည်းစုနှင့် နိုင်ငံဖွဲ့စည်းမှု ၃၃၆
- ကိုယ်ပိုင်ပြဌာန်းခွင့်ဆိုင်ရာ သဘောထား ၃၃၇
- လူမျိုးရေး လူနည်းစု သတ်မှတ်ရေးအမြင် ၃၃၈
- အနာဂတ် နိုင်ငံတော်၏ ပုံသဏ္ဍာန် ၃၃၉
- ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် နယ်မြေများသတ်မှတ်ခြင်း ၃၄၀
- အာဏာ ခွဲဝေရေးကိစ္စ ၃၄၀
- တိုင်းရင်းသား လူနည်းစု အခွင့်အရေး ၃၄၂
- ဖဆပလက ပြုစုသော အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်း ၃၄၃
- ပြည်ထောင်စုဟူသော ဝေါဟာရ ၃၄၅
- ဖဆပလက ရေးဆွဲသော အခြေခံဥပဒေ
မူကြမ်းအပေါ် ဝေဖန်ချက်များ ၃၄၆
အခန်း (၃၆) တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော် ၃၄၉
- တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော် ပထမညီလာခံ ၃၅၁
- ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရာတွင်
အခြေခံရမည့် လမ်းညွှန်ချက်များ ၃၅၁
- လမ်းညွှန်အဆိုနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗိုလ်ချုပ်
အောင်ဆန်း၏ သဘောထားရှင်းလင်းချက် ၃၅၃
- အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေးကော်မတီ ဖွဲ့စည်းခြင်း ၃၅၅
အခန်း (၃၇) ဖွဲ့စည်းအုပ်ချုပ်ပုံ အခြေခံဥပဒေ မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်း ၃၅၉
- ပြည်ထောင်စုနှင့်ပြည်နယ်များ ဆပ်ကော်မတီ ၃၆၀
- တစ်ပြည်ထောင် စနစ်လော ၃၆၁
- ပြည်ထောင်စုစနစ် ဆိုရာဝယ် ၃၆၂
- ကွဲပြားခြားနားသော ပြည်ထောင်စုပုံသဏ္ဍာန်များ ၃၆၄
- ဖွဲ့စည်းမည့် ပြည်ထောင်စုပုံသဏ္ဍာန်ရွေးချယ်ခြင်း ၃၆၆

စာမျက်နှာ

အခန်း (၃၈) ပြည်ထောင်စုအဖွဲ့ဝင် ပြည်နယ်များ သတ်မှတ်ရေး ၃၆၉
- ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ကချင်ပြည်နယ် ၃၆၉
- ချင်းအထူးဒေသနှင့် ထိမ်ခံတည်းတည်း
ကရင်နီနယ် ၃၇၈
- ကရင်ရေးရာအဖွဲ့အစား ကရင်ပြည်နယ်
ထူထောင်ရေး ၃၇၈
- အခြေခံဥပဒေရေးဆွဲရေး ကော်မတီ
ပြင်ဆင်ဖွဲ့စည်းခြင်း ၃၇၂
အခန်း (၃၉) ပြည်နယ်များ ခွဲထွက်ပိုင်ခွင့် ၃၇၅
အခန်း (၄၀) ဥပဒေပြု အဖွဲ့အစည်း ၃၈၀
- လူမျိုးစု လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ
သတ်မှတ်ချက် ၃၈၀
- ရှမ်းစော်ဘွားများ ရွေးကောက်ပွဲဝင်နိုင်ခွင့်ကိစ္စ ၃၈၀
- ကချင်ပြည်နယ် လူမျိုးစု လွှတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်
သတ်မှတ်ချက် ၃၈၄
- ပြည်သူ့လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်ဦးရေ
သတ်မှတ်ချက် ၃၈၆
- ပြည်ထောင်စုပါလီမန် ၃၈၈
အခန်း (၄၁) အစိုးရအဖွဲ့ ၃၉၀
- ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့ ၃၉၀
- ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့များ ၃၉၃
- သုံးသပ်ချက် ၃၉၆
အခန်း (၄၂) ပြည်ထောင်စု တရားစီရင်ရေး ၃၉၉
အခန်း (၄၃) ပြည်ထောင်စုနှင့် ပြည်နယ်များ၏ အာဏာခွဲဝေရေး ၄၀၅
- ဥပဒေပြုအဖွဲ့များအတွင်း အာဏာခွဲဝေရေး ၄၀၅
- ဘဏ္ဍာငွေ ခွဲဝေရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များ ၄၀၉

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

အခန်း (၄၄) ကရင်ရေးရာ အခြေအနေပြောင်းခြင်း ၄၁၃
- ကေအင်န်ယူအဖွဲ့ချုပ်၏ တောင်းဆိုချက် ၄၁၅
- ဘုရင်ခံအမှုဆောင် (ဝန်ကြီး) အဖွဲ့နှင့် တွေ့ဆုံခြင်း ၄၁၇
- လုပ်ငန်း စီစဉ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း တွေ့ဆုံခြင်း ၄၁၉
- ဘုရင်ခံမှုဆောင် (ဝန်ကြီး) အဖွဲ့၏သဘောထား ပြန်ကြားချက် ၄၁၉
- စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှု စတင်ပေါ်ပေါက်ခြင်း ၄၂၀
- တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော် ရွေးကောက်ပွဲကို သပိတ်မှောက်ခြင်း ၄၂၂
- ကရင်-ဗမာ စည်းလုံးညီညွတ်ရေးအင်အားစု ၄၂၄
- ကေအင်န်ယူအဖွဲ့၏ တုံ့ပြန်မှု ၄၂၅
- သံလွင်ခရိုင်လူထု၏ ဆန္ဒသဘောထား ၄၂၆
- ကေအင်န်ယူဥက္ကဋ္ဌ စောဘဦးကြီး၏ သဘောထား ၄၂၇
- ဖဆပလ ဖောာမညီလာခံနှင့် ကရင်အရေး ၄၂၈
- ကရင်အမျိုးသားများ၏ လိုအင်ဆန္ဒ ၄၃၀
- သဘောထား ပြောင်းလဲလာခြင်း ၄၃၄
- ချစ်ကြည်ရေး ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့နှင့် ကရင်အရေး ၄၃၇
- လော့လစ္စတိုဝယ်၏ စေ့စပ်ရေးကြိုးပမ်းမှု ၄၃၉
- နောက်ဆုံးအချိန်အထိ သဘောထားကွဲကြခြင်း ၄၄၄

အခန်း (၄၅) ရှမ်းပြည်နယ်နှင့် ခွဲထွက်ခွင့်ပြဿနာ ၄၄၇
- လန်ဒန်အစည်းအဝေးတွင် ရှမ်းစော်ဘွားများ သဘောထားတင်ပြခြင်း ၄၄၇
- ထီးတင်ပွဲအမီ လိုက်ပါစေလို ၄၄၉
- ပယောဂနှင့်ယှဉ်သော သံသယများ ၄၅၀

ရှမ်းနှင့်ကချင် အမြင်ချင်း ကွဲလွဲကြခြင်း ၄၅၃
နောင်ရေးအတွက် [illegible] ၄၅၅
- ခွဲထွက်ခွင့်သည် ဗိုလ်ချုပ်၏စေတနာ ၄၅၈

အခန်း (၄၆) ချင်းအမျိုးသားများ၏ [illegible] ၄၆၀

အခန်း (၄၇) ကရင်နီနယ်နှင့် [illegible] ၄၆၃
ကရင်နီနယ်ကို ထိန်းချုပ်ရေးအတွက် ဗြိတိသျှတို့၏ကြိုးပမ်းမှု ၄၆၈
လွတ်လပ်သော ကရင်နီနယ်အဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရေး လှုပ်ရှားမှု ၄၇၄
ကရင်နီခေါင်းဆောင်များ၏ ဆန္ဒသဘောထား ၄၇၅
ကရင်နီနယ် အရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် [illegible] သဘောထား ၄၈၂
- [illegible] ကရင်နီနယ် [illegible] ၄၈၃

အခန်း (၄၈) [illegible] ၄၈၅

အခန်း (၄၉) တိုင်းရင်းသား ကချင်ခေါင်းဆောင်များ [illegible] ၄၉၀
ဗြိတိသျှတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေး [illegible] ၄၉၂
နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ရေးကိစ္စ ၄၉၄
ကချင်ပြည်နယ် [illegible] ၄၉၅
ကချင်ပြည်နယ်အရေးနှင့် တောင်တန်းဒေသ စုစည်းရေးအဖွဲ့ ၄၉၈
အပိုင်း (၂) [illegible] ကိုယ်စားလှယ်များ၏ သဘောထား ၅၀၀
- တောင်တန်းဒေသ စုစည်းရေးအဖွဲ့၏ သုံးသပ်ချက် ၅၀၃
ကချင်ပြည်နယ် [illegible] နှင့် ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ၅၀၄

မာတိကာ

စာမျက်နှာ

- အပေးအယူ မျှသောအခါ ၁၀၇
- ပြည်နယ်သစ်ကို ထူဆစ်ခြင်း ၁၀၉

အခန်း (၁၀) နိုင်ငံသစ်တစ်ခု မွေးဖွားခြင်း ၁၁၃

- ပြည်ထောင်စုဝင် ကချင်ပြည်နယ် ၁၁၆

နိဂုံး ၁၂၁

နောက်ဆက်တွဲများ ၁၂၅ မှ ၁၃၄

ကျမ်းကိုးစာရင်း ၁၃၅

တိုင်းရင်းသား ကချင်လူမျိုးများ အိပ်မက်ကိုထူဆစ်ခြင်း

နိဒါန်း

လူသားမျိုးနွယ်၏ အစနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လူမျိုးအသီးသီးတွင် [illegible] အဆအမျိုးမျိုး ရှိကြသည်။ အချို့မှာ ဘာသာရေးနှင့်ဆက်နွယ်နေသည်။ အချို့မှာ ဒဏ္ဍာရီ ပုံပြင်များဖြစ်ကြသည်။ မနုဿဗေဒ ပညာရှင် [illegible] 'တရွေ့ရွေ့ဖြစ်ပေါ်တိုးတက်မှု' ဖြစ်စဉ်တရား အယူအဆကို [illegible] လူသားတို့သည် မျောက်မှဆင်းသက်လာသည်ဟုပင် ဆိုထားကြသည်။ [illegible] ကချင်လူမျိုးများ၏ လောကအမြင်တွင် လူသားမျိုးနွယ်၏ အစမှာ 'မနုဿရွှေအစုံ'[1] [illegible] ဆိုသည်။ မနုဿရွှေအစုံကို 'မထွမ်မတောနတ်မင်း'[2] [illegible] လိုက်သည့်အခါ လူသားမျိုးနွယ်၏ အစဟုခေါ် ဆိုရမည့် [illegible] ပေါ်ထွက်လာကြသည်။

တစ်ဖန် ခွဲစိတ်လိုက်ပြန်သောအခါ [illegible] မြေ[3]နှင့် ၎င်း၏အတွင်းမှ ရာဇလုံတံ[4] အပါအဝင် သန်လျက်ဓား[5]တို့ကို တွေ့ရှိရသည်။ လှံနှင့်ဓားတို့သည် တန်ခိုးအာဏာကို ပုံဆောင်သည်။ ထို့ကြောင့်ပင် [illegible] ဓားတို့ပါရှိသောမြေကို 'တန်ခိုးအာဏာမြေ' ဟူ၍ ထင်ရှားခေါ်ဝေါ်ကြသည်။ ရာဇလုံတံ (Daru Ri) ကိုအစွဲပြု၍ လူသားမိန်းကလေးကို 'ဒရုချမ်' (Daru Chyang) ဟူ၍

၁ မနုဿရွှေအစုံကို ကချင်ဘာသာဖြင့် (Mashang Mahkum) ဟုခေါ်သည်။

၂ Mhtum Matta နတ်များသည် [illegible]

၃ မြေကို ကချင်ဘာသာဖြင့် Chyinghtaw ဟုခေါ်သည်။

၄ ရာဇလုံတံကို ကချင်ဘာသာဖြင့် Daru Ri ဟုခေါ်သည်။

၅ သန်လျက်ဓားကို ကချင်ဘာသာဖြင့် Shanin Sheta nhtu ဟုခေါ်သည်။

လည်းကောင်း၊ တန်မိုးအာဏာမြို့[၁] (Magam Chyingraw) ကိုအစွဲပြု၍ လူသားယောက်ျားကလေးတို့ 'မဂမ်ရှပ်' (Magam Shapyi) ဟူ၍လည်းကောင်း ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။

ကချင်လူမျိုးတို့၏ ဒဿနိကအမြင်တွင် လူသားတို့ကို ဖန်ဆင်းသည့်အခါ အစိုးရသောအခွင့်အာဏာ[၂]ကိုပါ တစ်ပါတည်း ပေးအပ်လိုက်သည်ဟု ခံယူထားကြသည်။

နိုင်ငံရေး သိပ္ပံပညာရှင်များက နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်တည်လာရေးအတွက် နယ်မြေ (Territory)၊ မှီတင်းနေထိုင်သူ (Inhabitants)၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်း (Government) နှင့် အချုပ်အခြာအာဏာ (Sovereignty)တို့ ပြည့်စုံရန်လိုအပ်ကြောင်း မိန့်ဆိုထားကြသည်။ အထက်ပါ အကြောင်းအရာလေးရပ်တွင် အဓိကအကျဆုံးမှာ 'နယ်မြေ' ပင်ဖြစ်သည်။ လူ့ဘောင်လောကတွင် စစ်ပွဲကြီးများ ဖြစ်ပွားရခြင်း၏ အကြောင်းတရား (၁၃) ပါးအနက် 'နယ်မြေအငြင်းပွားမှု' ကြောင့် ဖြစ်ပွားရသော စစ်ပွဲသည် ထိပ်ဆုံးမှ ပါဝင်လေသည်။[၃] (၂၀) ရာစုနှစ်အတွင်း ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တို့ပင်လျှင် စက်မှုအရင်းရှင် နိုင်ငံကြီးများ၏ 'နယ်မြေလုစစ်ပွဲ'[၄] များဖြစ်ကြောင်း သမိုင်းဆရာတို့က သုံးသပ်ခဲ့ကြသည်။

ကချင်လူမျိုးတို့၏ အတွေးအခေါ်တွင် (Daru Magam)တည်းဟူသော 'အစိုးရသောအခွင့်အာဏာ' သည် (Chyingraw) မြို့အဖြစ် တင်စားအပ်သော 'နယ်မြေ' အတွင်း၌သာ ဖြစ်ထွန်း တည်ရှိနိုင်သည်ဆိုသည့်အချက်မှာ အဓိက ဖြစ်သည်။ ကချင်လူမျိုးများသည် မိမိတို့၏ဘိုးဘွားပိုင် ဇာတိမြေကို ထူးထူးခြားခြားပင် ခင်တွယ်မြတ်နိုးတတ်ကြသည်။ အကယ်၍ ၎င်းတို့အား အဘယ်ကြောင့် ဤမျှ မိမိတို့၏ဇာတိမြေကို ခင်တွယ်ရပါသနည်းဟု မေးမြန်းသည်ဆိုအံ့။ ၎င်းတို့၏အဖြေမှာ 'မြေပိုင်မှ ဒူဝါ[၅]ဖြစ်နိုင်သည်' ဟူ၍ ဖြစ်ပါလိမ့်မည်။

ဤစာအုပ်ငယ်သည် လွတ်လပ်ရေးအကြိုကာလတွင် ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း နယ်မြေတစ်ခု ရရှိရေးအတွက် စည်းရုံးလှုပ်ရှားခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသား ကချင်ခေါင်းဆောင်များ၏ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုကို တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ မှတ်တမ်းတင်ထားခြင်းမျှသာ ဖြစ်ပါသည်။ ထိုစဉ်က ကချင်တိုင်းရင်းသား ခေါင်းဆောင်များအတွင်း၌ နိုင်ငံရေးအသိအမြင်၊ အတွေ့အကြုံ၊ ဗဟုသုတ ကြွယ်ဝသူ ရှားပါးလှသည်။

၁ တန်မိုးအာဏာမြို့ကို Magam Chyingraw ဟုခေါ်သည်။

၂ အစိုးရသောအခွင့်အာဏာကို ကချင်ဘာသာဖြင့် Daru Magam ဟုခေါ်သည်။

၃ ဦးသဦး၊ မြန်မာ့အုပ်ချုပ်ရေးပညာ၊ ပေါ်ဂျီရှိစည်သာတင်းစာတိုက် - စာမျက်နှာ (၂၀)။

၄ War between the Haves and the Have-nots.

၅ ကချင်ဘာသာဖြင့် ဒူဝါ Duwa သည် အစိုးရအကြီးအကဲ၊ မင်္ဂလ်ဝါ Magam Wa သည် အုပ်ချုပ်သူဟူ၍ အဓိပ္ပါယ်ရသည်။ Duwa ဟူသော အသုံးအနှုန်းသည် အစိုးရခြင်း Daru Magam မှ ဆင်းသက်လာပြီး Daru Wa မှ Dawa ဖြစ်လာသည်ဟု ဆိုသည်။

၎င်းတို့၏ တစ်ခုတည်းသောဆန္ဒမှာ ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့၏ [illegible] ပြီးနောက် နောင်လာနောက်သား မြေးမြစ်တို့အတွက် [illegible] ပေးနိုင်မည့် အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင် နိုင်ငံငယ်တစ်ခု ထူထောင်ရေးသာဖြစ်သည်။ ဤဆန္ဒသည်ပင် ၎င်းတို့၏အလုပ်အတွက် [illegible] ဖြစ်ခဲ့လေသည်။

ကချင်ခေါင်းဆောင်များသည် ရှေ့ဦးစွာ ၎င်းတို့၏ [illegible] များပေါ်တွင် အခြေခံ၍ နိုင်ငံသစ်တစ်ခုကို စိတ်ကူးဖြင့် [illegible] ရှေ့ခရီးသည် မပီမသနှင့် မှုန်ဝါးဝါးမျှသာဖြစ်သည်။ ဤသို့သော [illegible] ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း ဦးဆောင်သော ဗမာခေါင်းဆောင်များနှင့် တွေ့ဆုံမိကြသည်။ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့် တွေ့ဆုံဆွေးနွေးရသည့်အခါ ကချင်ခေါင်းဆောင်များ၏ နိုင်ငံရေးအသိအမြင်မှာ ပို၍ ပွင့်လန်းလာရသည်။ ၎င်းတို့ [illegible] ရှေ့ခရီးကိုလည်း ပို၍ ထင်ထင်ရှားရှား တွေ့မြင်နိုင်ကြတော့သည်။ [illegible] ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်း၏ ပွင့်လင်းရိုးသား သဘောထားကြီးမှုနှင့် [illegible] တတ်မှုတို့ကို မြင်တွေ့လာရသည့်အခါ ကချင်ခေါင်းဆောင်များ၏ [illegible] ပြောင်းလဲလာရတော့သည်။ ဗမာတို့နှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေး [illegible] စဉ်းစားလာကြသည်။ သို့သော် ကချင်ခေါင်းဆောင်များသည် [illegible] ဗမာတို့နှင့် အတူတကွ ပေါင်းဖက်နေထိုင်ရေးအတွက် [illegible] ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့၏ သွေးခွဲအုပ်ချုပ်မှုအောက်တွင် နှစ်ပေါင်း (၆၀) [illegible] ရသော တိုင်းရင်းသားများအဖို့ ယင်းစနစ်၏ [illegible] ပယ်ဖျက်ခြင်းငှာ မစွမ်းသာခဲ့ကြချေ။

လန်ဒန်ကွန်ဖရင့်တွင် ဗမာ့လွတ်လပ်ရေးကိစ္စ ဆွေးနွေးကြသည့်အခါ တောင်တန်းသားများအရေးသည် မပါလျှင်မဖြစ် ပါလာရတော့သည်။ [illegible] ညီလာခံတွင် ဗမာခေါင်းဆောင်များနှင့် တောင်တန်းသားခေါင်းဆောင်များ [illegible] တွေ့ဆုံခဲ့ကြပြန်သည်။ ဗမာခေါင်းဆောင်များက တောင်တန်းသားများအား ဗမာတို့နှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးရယူရန် တိုက်တွန်းခဲ့ကြသည်။ [illegible] တောင်တန်းသား ခေါင်းဆောင်များကလည်း မိမိတို့၏ [illegible] ခေါင်းချင်းဆိုင်ကာ ဆွေးနွေးခဲ့ကြသည်။ တိုင်းရင်းသားခေါင်းဆောင်များက ဗမာတို့နှင့်အတူ လွတ်လပ်ရေးတောင်းခံခြင်းဖြင့် မိမိတို့၏လွတ်လပ်ရေးမှာ [illegible] နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သဘောပေါက်လာကြသည်။ ထို့အတူ မိမိတို့ချည်း [illegible] နေထိုင်ကြခြင်းဖြင့် အကျိုးမများကြောင်းကိုလည်း သိမြင်လာကြသည်။ [illegible] ပေါင်းဖက် နေထိုင်ရေးအတွက် စဉ်းစားခဲ့ကြသည်။ [illegible] များကြောင့် ပေါ်ပေါက်လာရသော သံသယစိတ်များကို ဖယ်ရှားနိုင်ရန် [illegible] ရှာဖွေခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆုံးတွင် တောင်တန်းသား ခေါင်းဆောင်များသည် မိမိတို့

လျှောက်လှမ်းရမည့်ခရီးအတွက် လမ်းကြောင်းမှန်ကို ရွေးချယ်နိုင်ခဲ့ကြတော့သည်။

ပင်လုံ သဘောတူညီချက်အရ ကချင်ပြည်နယ် တည်ထောင်ရေးအဆိုကို မူအားဖြင့် အားလုံးက လက်ခံခဲ့ကြသည်။ နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ မကြာမီတွင် ကျင်းပတော့မည့် တိုင်းပြည်ပြုလွှတ်တော်တွင် ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ကြရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ သို့သော် လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ထင်သလောက် မလွယ်ကူကြောင်း တွေ့ရှိလာရသည်။ တစ်မြေတည်းနေ ညီနောင်ရင်းခြာများဖြစ်သော ဒေသခံ ရှမ်းနှင့်ဗမာများက ၎င်းတို့၏စိုးရိမ်စိတ်ကို ဖော်ထုတ်ခဲ့ကြသည်။ နောင်တွင် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ပြဿနာများကို ကြိုတင် ရှင်းလင်းထားစေလိုသည့်သဘောပင်။ အခက်အခဲ အကျပ်အတည်းများကို ရင်ဆိုင် ဖြေရှင်းကြရသည့်အခါ သွေးက စကားပြောလေသည်။ ရှမ်း၊ ဗမာနှင့် ကချင်ခေါင်းဆောင်များ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းကြရာတွင် သဘောထားကြီးမှုကို ပြသနိုင်ခဲ့ကြသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ကချင်ခေါင်းဆောင်များက နှစ်ကာလ အတန်ကြာမျှ အချိန်ယူ၍ ထုဆစ်ခဲ့သော အိပ်မက်သည် နောက်ဆုံးတွင် ရုပ်လုံးပေါ်လာရတော့သည်။ စင်စစ် ကချင်ပြည်နယ်သည် ကချင်ခေါင်းဆောင်များက ရှမ်း၊ ဗမာခေါင်းဆောင်များ၏ အကူအညီဖြင့် ထုဆစ်ခဲ့သော လက်ရာမွန်တစ်ခုမျှသာ ဖြစ်ပါ၏။

ဤ 'အိပ်မက်ကို ထုဆစ်ခြင်း' စာအုပ်ကို ရေးသားပြုစုရာ၌

(က) ကချင်ပြည်နယ်အပါအဝင် ပြည်ထောင်စုကြီး ပေါ်ထွန်းလာရေးအတွက် တစ်တပ်တစ်အား ပါဝင်ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသော တိုင်းရင်းသားကချင်ခေါင်းဆောင်ကြီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် စွမ်းဆောင်ချက်များကို ဂုဏ်ပြု မှတ်တမ်းတင်ထားရှိရေး၊

(ခ) မျက်မှောက်ကာလ တိုင်းရင်းသား မျိုးဆက်သစ်များအနေဖြင့် ပြည်ထောင်စု၏ဖိသုကာ နိုင်ငံ့ခေါင်းဆောင်ကြီးများကိုယ်တိုင် ချမှတ်ပျိုးထောင်ပေးခဲ့သော ပင်လုံစိတ်ဓာတ်နှင့် စံနမူနာကောင်းများကို ခံယူထိန်းသိမ်းရေး၊

(ဂ) ဘိုးဘွားတို့ပေးအပ်ခဲ့သော နိုင်ငံ၊ နယ်နိမိတ်နှင့် အမွေခံဝတ်ဝန်းကျင်တို့ မပျောက်မပျက်ရအောင် ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ပို၍သာယာစည်ပင်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်အောင် ကြိုးဆောင်ကြိုးပမ်းရေး

တည်းဟူသော သမိုင်းပေးတာဝန်များ ကျေပွန်စေရန် ရည်မှန်းချက်ထားရှိပါသည်။ ဤရည်မှန်းချက် အောင်မြင်ရေးအတွက် အုတ်တစ်ချပ် သဲတစ်ပွင့်ပမာ အထောက်အကူ ပြုသည်ဆိုလျှင်ပင် ဤစာအုပ်ကို ရေးရကျိုးနပ်ပြီဟု ယူဆပါသတည်း။

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

အခန်း (၁)

ကိုယ့်မင်းကိုယ့်ချင်း နယ်မြေ

တိဗက်-မြန်မာအုပ်စုဝင် ကချင်လူမျိုးများသည် [illegible] ဆင်းသက်လာကြောင်း ယေဘုယျအားဖြင့် [illegible] [illegible] သမိုင်းသုတေသီများက ကချင်လူမျိုးများ၏ ဆင်းသက်ရာလမ်းကြောင်းကို [illegible] လေ့လာခဲ့ကြသည့်အခါ တရုတ်ပြည် 'ရှန်စီဒေသ'[1] အပါ[illegible] ရှန်စီပြည်နယ်မှ တစ်ဆင့် 'ရှင်စီ'[2] 'ကန်စု'[3] 'ချင်းဟိုင်'[4] နှင့် '[illegible]'[5] ကချင်လူမျိုးများ ဆင်းသက်ရာ လမ်းကြောင်း[illegible] ဖြစ်[illegible] တောတောင်နှင့် မြို့ရွာများသည် ကချင်အခေါ်[illegible] [illegible] ရှိနေသေးကြောင်း တွေ့ရှိကြရသည်။[6]

ကချင်လူမျိုးများသည် ချင်းဟိုင်ဒေသ[illegible] [illegible] နှစ်ပေါင်းအတန်ကြာမျှ အခြေချ နေထိုင်ခဲ့ကြ[illegible] [illegible]

၁ Shanxi

၂ Shenxi

၃ Kansu

၄ Chinghai

၅ Highlight of Chinese History, China's early middle ages. Chou Ku-Cheng 1962 - Page (16)

၆ [illegible]

၇ KoKo Nor

'ဂျိန်ဖော' အမည်ကို ခံယူရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်။[၁] အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ဆားတွင်းများကို ကချင်ဘာသာဖြင့် 'ဂျွမ်ဖော' ဟု ခေါ်ဆိုသောကြောင့်ဖြစ်လေသည်။[၂]

တိဗက်ကုန်းပြင်မြင့်မှတစ်ဆင့် တောင်ဘက်ရှိ ဇီချွမ်ပြည်နယ်[၃]အတွင်းသို့ ဆင်းသက်ရာ လမ်းခရီးတစ်လျှောက်၌လည်း ကချင်ဘာသာဖြင့် မှည့်ခေါ်ထားသော တရုန်၊ တဝမ်နှင့် မလိမြစ်[၄]များကို တွေ့ရှိရသည်။ ယင်းဒေသရှိ 'မရောင်ခန်ဂါး'[၅]၌ နေထိုင်ကြသည့် ဇန်လူမျိုး[၆]များ၏ ဘာသာစကားသည် ယနေ့ ကချင်လူမျိုးများ သုံးစွဲနေသော ဘာသာစကားနှင့် များစွာ နီးစပ်မှုရှိလေသည်။[၇] ထို့ပြင် ယင်းဒေသ တစ်လျှောက်၌ တူးဖော်ရရှိသည့် ရှေးဟောင်းပစ္စည်းများတွင် ကချင်လူမျိုးများ အသုံးပြုခဲ့သည့် အသုံးအဆောင်များ၊ တူရိယာပစ္စည်းများ၊ မနောတိုင်ပုံစံများနှင့် မနောကွက်ဖော်ထားသည့် အပြင်အဆင်များ ပါရှိသည်။

ယူနန်နယ်သို့ ရောက်ရှိလာသည့် ကချင်လူမျိုးများသည် မြစ်နီ[၈]၊ မြစ်နက်[၉] နှင့် မြစ်မွဲဖြူ[၁၀]တို့ကိုဖြတ်ကျော်၍ မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားဒေသသို့ အေဒီ (၁) ရာစုခန့်တွင် ဝင်ရောက် အခြေချခဲ့ကြပြီဟု ခန့်မှန်းရပါသည်။ အေဒီ (၃၅၀) ခန့်၌ ထုတ်ဝေသော တရုတ်မှတ်တမ်းများအရ မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားဒေသ၌ ဖောက်လူမျိုးများ[၁၁] နေထိုင်လျက်ရှိကြပြီး ၎င်းတို့သည် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းလုပ်ငန်းအဖြစ် တောင်ယာများ ခုတ်ထွင်ရှင်းလင်းကာ စပါး၊ လူးဆပ်နှင့်ဝါဂွမ်းများကို စိုက်ပျိုးကြောင်း၊ ဒေသထွက်ကုန်များမှာ ကျောက်စိမ်း၊ ပယင်း၊ ရွှေ၊ ငွေ၊ ဆင်စွယ်၊ ကြံ့ချိုနှင့် ဟင်းခတ်အမွှေးအကြိုင်တို့ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။[၁၂] ဖောက်လူမျိုးဆိုသည်မှာ ကချင်လူမျိုးများကိုပင် ရည်ညွှန်းခေါ်ဆိုထားခြင်း ဖြစ်လေသည်။

---

၁ ဆားတွင်းများကို ကချင်ဘာသာဖြင့် Jumhpaw ဟုခေါ်ဆိုရာ ယင်းဆားတွင်းဒေသ၌ နေထိုင်သူများကို Jumhpaw လူမျိုး ထိုမှတစ်ဆင့် Jinghpaw လူမျိုးဟု အမည်တွင်လာခြင်း ဖြစ်မည်ဟု ယူဆရသည်။

၂ ဂျိန်ဖောဝန်ပေါင် လူမျိုးဆိုသည်မှာ - စာမျက်နှာ (၆၀)

၃ Szechwan

၄ Tarung, Tawang နှင့် Mali မြစ်များကို ကချင်ပြည်နယ်အတွင်း၌လည်း တွေ့ရှိရသည်။

၅ Marauhkang Ga, Marau ထင်းရှူး၊ hkang ကုန်းမြင့်၊ Ga ကျေးရွာဟု၍ အဓိပ္ပာယ်ရသည်။

၆ Zang လူမျိုး

၇ ဝန်ပေါင်လူမျိုးဆိုသည်မှာ - စာမျက်နှာ (၆၀)

၈ ကချင်ဘာသာဖြင့် Hkachkyeng hka (Yangtze Kiang မြစ်)

၉ ကချင်ဘာသာဖြင့် Hkachyang hka (Mekong မြစ်)

၁၀ ကချင်ဘာသာဖြင့် Hkamut hka (Saphkung) - သံလွင်မြစ်

၁၁ Buok သို့မဟုတ် Pok

၁၂ E.R. Leach, Political Systems of Highland Burma, 1964 - စာမျက်နှာ (၂၉၀)

ရှေးကချင်လူမျိုး သက်ကြီးသူမတို့၏ 'နှုတ်မြွက်သမိုင်း' များအရ ကချင်လူမျိုးတို့၏ရှေ့မှ စောစီးစွာ ဆင်းသက်သွားသူများမှာ ပဆူ၊ ကမ်ယန်နှင့် [illegible] လူမျိုးများဖြစ်ကြောင်း သိရှိရသည်။ ၎င်းတို့သည် ရှေးဦး မြန်မာအနွယ်[၂] [illegible] သက်လူမျိုးများပင်ဖြစ်ကြသည်။ အေဒီ (၁) ရာစုခန့်၌ မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားသို့ ကချင်မျိုးနွယ်စုဝင်များ ဝင်ရောက်အခြေချလာစဉ် [illegible] ပင်လယ်ကမ်းခြေဒေသ၌ [illegible] သည်။ ကချင်လူမျိုးများနှင့်ရှေ့ဆင့်နောက်ဆင့် ဆင်းသက်လာကြသူများသည် ခမန်းနှင့် ဟာကာယ်[၃]လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်ဟုဆိုသည်။ ၎င်းတို့သည် [illegible] အိန္ဒိယပြည်၏ အရှေ့မြောက်ဘက်ဒေသ၌ အခြေချနေထိုင်လျက်ရှိသည့် လူမျိုးများ ဖြစ်ကြသည်။

မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်းဒေသသည် ဘီစီ (၁၂၀) ခန့်မှစ၍ [illegible] အိန္ဒိယပြည်နှင့် စီနတိုင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံတို့၏ အကြားတွင် [illegible] အဖြစ် တည်ရှိခဲ့ဖူးလေသည်။ တရုတ်ပြည်ယူနန်မှ[၄] မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားကို ဖြတ်သန်းသွားသော ဤကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းသည် [illegible] ဥရောပအထိ ခရီးပေါက်ရောက်လေသည်။[၅] အေဒီ (၁၂၀) ခုနှစ်တွင် [illegible] သားမှ သံအဖွဲ့တစ်ဖွဲ့သည် ဤလမ်းကြောင်းကိုအသုံးပြု၍ [illegible] ခဲ့ဖူးသည်ဟု ဆိုသည်။[၆] ထိုစဉ်က မြန်မာပြည်၏ [illegible] တောင်ကြားလမ်း[၇]သည် ဤကုန်သွယ်လမ်းကြောင်းပေါ်မှ [illegible] တစ်ခုဖြစ်ခဲ့ဟန်တူသည်။ ဤကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းကို [illegible] တိဗက်တို့ အပြိုင်အဆိုင်ကြိုးစားခဲ့ဖူးသည်။ [illegible] နောက်ပိုင်းတွင် အေဒီ (၈) ရာစုခန့်မှစ၍ [illegible] နန်ချောင်[၈] [illegible] တောင်း ထိုလမ်းကြောင်းကို စိုးမိုးထားနိုင်ခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ [illegible] အဆိုအရ အေဒီ (၈၆၃) တွင် [illegible]

---

၁ Pasu, Kam-yang, [illegible]

၂ Proto - Burman

၃ Hkataw [illegible]

၄ Yung Chang

၅ E.R. Leach, Political Systems of Highland Burma - Page [illegible]

၆ Dorothy Woodman, The making of Burma, The Cresset Press, London, 1962, Page (12)

၇ Chaukang Pass

၈ Nanchao

နန်ချောင်စစ်တပ်တွင် ကချင်စစ်သည် အများအပြားပါဝင်ကြောင်း သိရှိရပါသည်။[၁] နန်ချောင်ဆိုသည်မှာ ကချင်လူမျိုးနွယ်စုဝင်များဖြစ်ကြသော လရှီ၊ လော်ဝေါ်နှင့် ဇိုင်ဝါးတို့၏ အင်ပါယာနိုင်ငံပင် ဖြစ်လေသည်။[၂]

နောင်တွင် ကချင်ပြည်နယ်အဖြစ် တည်ရှိလာမည့် မြန်မာနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း ဒေသသည် တစ်ချိန်က လက်နက်နိုင်ငံတော်အဖြစ် တန်ခိုးထွားခဲ့ကြသော အိန္ဒိယ၊ တရုတ်နှင့် ဗဟိုမြန်မာနိုင်ငံတို့ ဝန်းရံထားသည့် သာမည နယ်မြေတစ်ခုမျှသာ ဖြစ်ခဲ့ပါသည်။ အိန္ဒိယပြည်တွင် အက္ကဘာဘုရင်လက်ထက်၌ အိန္ဒိယတိုက်ငယ် တစ်ခုလုံး နီးပါးမျှကို စုစည်းထားရှိနိုင်သည့် မဂိုအင်ပါယာ[၃]ကိုလည်းကောင်း၊ တရုတ်ပြည်တွင် ဂျင်ဂစ်ခန်စကရာဇ်လက်ထက်၌ အရှေ့ဘက်တွင် ကိုးရီးယား၊ တောင်ဘက်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအလယ်ပိုင်းနှင့် အနောက်ဘက်တွင် ရုရှားအပါအဝင် ဥရောပတိုက်အထိ ကျယ်ပြောသော မွန်ဂိုအင်ပါယာ[၄]ကိုလည်းကောင်း ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

ထို့အတူ မြန်မာဘုရင်တို့သည်လည်း မြန်မာနိုင်ငံ အလယ်ပိုင်းဒေသကို ဗဟိုပြု၍ အရှေ့ဘက်တွင် ယူနန်နယ်၊ အရှေ့တောင်ဘက်တွင် ယိုးဒယား (ထိုင်း)၊ အနောက်ဘက်တွင် စစ်တကောင်း၊ မဏိပူရနှင့် အာသံနယ်အထိ ကျယ်ပြန့်သော ကုန်းဘောင်လက်နက် နိုင်ငံတော်ကြီးကို တည်ထောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

ဤကဲ့သို့သော အင်ပါယာနိုင်ငံကြီးများ၏အလယ်တွင် ကချင်တို့နေထိုင်ရာ ဒေသသည် လက်တစ်ဖဝါးစာမျှသာ ကျယ်ဝန်းသော်လည်း မည်သည့်လူမျိုးခြားမျှ မအုပ်ချုပ်သည့် လွတ်မြောက်ရာနယ်မြေအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ခဲ့သည်။

မြန်မာမင်းများလက်ထက်တွင် မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားအရပ်၌ ဘုရင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာစက် ပျံ့နှံ့ရာဒေသများမှာ ဧရာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဘက်ခြမ်းတွင် ဗန်းမော်နှင့် မြစ်၏ အနောက်ဘက်ကမ်းတွင် မိုးကောင်းအထိသာဖြစ်သည်။ ဗန်းမော်တွင် မြို့ဝန်ခန့်ထား၍ အုပ်ချုပ်စေခြင်းဖြင့် မြန်မာဘုရင်တို့၏ အာဏာစက် စူးရှမှုရှိခဲ့သော်လည်း မိုးကောင်းတွင်မူ သစ္စာတော်ခံ စော်ဘွားများ၏ အခွင့်အာဏာကို အထိုက်အလျောက် အသိအမှတ်ပြုကာ ဘုရင့်အာဏာစက် ဖြန့်ကြက်နိုင်အောင် စီစဉ်ဆောင်ရွက်ထားကြသည်။ မြန်မာပြည်မြောက်ဖျားရှိ ခန္တီးလုံဒေသသည် မြန်မာဘုရင်များနှင့်မသက်ဆိုင်ဘဲ မိုးကောင်းစော်ဘွား၏ 'လက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သခံ' နယ်မြေမျှသာဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

၁ G.E Harvay, History of Burma, - Page (15)

၂ ဂျိန်ဖောဝန်ပေါင်လူမျိုးဆိုသည်မှာ - စာမျက်နှာ (၆၃)

၃ Akbar (ruled 1556-1605), Mogol Empire

၄ Genghis Khan (ruled 1209-1227), Mongol Empire

ကချင်တို့နေထိုင်ရာဒေသသည် ကိုယ့်ခမ်းကိုယ်ချုပ်နယ်မြေ အဖြစ်တည်ရှိခဲ့ တုံတုံ ရပ်တည်နေနိုင်သည်မှာ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့ ကိုက်နိုင် သိမ်းပိုက်လိုက်သည့် အေဒီ (၁၈၈၅) ခုနှစ်အထိ ဖြစ်သေးသည်။ ထိုစဉ်က မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်းဒေသသည် သဘာဝ အရံအတား [illegible] ခက်ခဲခြင်း၊ လူဦးရေကျဲပါး၍ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတွင် နောက်ကျခြင်းနှင့် လက်နက်နိုင်ငံကြီးများသည် နယ်မြေချဲ့ထွင်ရာတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သည့် မြို့ပြနယ်မြေများကိုသာ အဓိက ဦးတည်ခြင်းတို့ကြောင့် ပြည်ပရန်မှ ကင်းလွတ်နိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

တရုတ်တို့၏ သက်သေခံချက်

ဗြိတိသျှနယ်ချဲ့တို့သည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံအား သိမ်းပိုက်လိုက်သည့်အခါ မြန်မာ-တရုတ် နယ်နိမိတ် ပိုင်းခြားသတ်မှတ်ရေးသည် [illegible] သဘောပေါက်လာကြသည်။ ၎င်းတို့၏ အမြင်တွင် ဗြိတိသျှတို့က မြန်မာဘုရင် [illegible] အပေါ် စစ်ရေးအရ အောင်ပွဲခံလိုက်နိုင်ပြီဖြစ်သဖြင့် မြန်မာဘုရင်၏ ပိုင်နက် [illegible] သည် ဗြိတိသျှတို့၏ပိုင်ဆိုင်မှုအောက်သို့ ရောက်ရှိရမည်ဟု [illegible] ထို့အတွက် မြန်မာတို့၏ ပိုင်နက်နယ်နိမိတ်ကို အတိအကျ သိရှိထားရန် လိုအပ်လေသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရသည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံအား စစ်ရေးအရ [illegible] နိုက်လျှင် တရုတ်တို့က မလွှဲမသွေ ဝင်ရောက် [illegible] ခဲ့ကြသည်။ ထို့အတွက်လည်း ကြိုတင်ပြင်ဆင်မှုများ [illegible] ခဲ့သည်။ သို့သော် ဗြိတိသျှတို့အဖို့ အဓိကပြဿနာမှာ အထက်မြန်မာနိုင်ငံနှင့် [illegible] သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ မပြည့်စုံခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့ ခြေချမိသည့် အရပ်ဒေသတို့တွင် [illegible] နယ်မြေ စူးစမ်းလေ့လာရေးကိုပါ တစ်ပြိုင်နက် ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။

ဗြိတိသျှအစိုးရဘက်မှ ကြိုတင် [illegible] တော်အား ဗြိတိသျှတို့ သိမ်းပိုက်လိုက်ခြင်းသည် [illegible] စေခဲ့သည်။ အထက်မြန်မာနိုင်ငံမှ ဗန်းမော်မြို့ကို [illegible] တရုတ် အစိုးရက လက်ဦးမှုရယူကာ ယူနန်တပ်များကို ဗန်းမော်သို့ စေလွှတ်၍ သိမ်းပိုက်ထားသင့်ကြောင်း အကြံပေးမှုများပင် ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ မြန်မာပြည် မြောက်ပိုင်းဒေသနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ်တို့ စုံစမ်းသိရှိထားသမျှသည် ဗြိတိသျှတို့ထက် သာလွန်ခြင်း မရှိချေ။ တရုတ် [illegible] များသည် မြန်မာနှင့်တရုတ်နိုင်ငံအကြား [illegible]

များကို နှံ့စပ်သည်ကား မှန်၏။ သို့ရာတွင် ဗြိတိသျှအာသံနှင့် ယူနန်နယ်အကြားရှိ ကျယ်ပြောသောနယ်မြေကိုမူ အင်္ဂလိပ်တို့နည်းတူပင် အကျွမ်းဝင်ခြင်း မရှိခဲ့ပေ။ ထိုနယ်မြေကို ကချင်တို့၏ နယ်မြေအဖြစ်သာ သိရှိထားကြသည်။

ဗြိတိသျှတို့သည် တရုတ်တို့၏ခြေလှမ်းကို ကြိုတင်သိမြင်ထားသည့် အလျောက် မန္တလေးမြို့ကို သိမ်းပိုက်ပြီးသည်နှင့် တစ်ဆက်တည်းပင် ဧရာဝတီမြစ်ကြောင်းအတိုင်း ဆန်တက်ကာ ဗန်းမော်မြို့ကို သိမ်းပိုက်လိုက်သည်။ ဤအခြေအနေတွင် တရုတ်တို့ဘက်မှ မနေသာတော့ပြီ။ ဆုံးဖြတ်ချက် တစ်စုံတစ်ရာ ချမှတ်ဆောင်ရွက်ဖို့ လိုနေချေပြီ။ သို့ဖြင့် ယူနန် အုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိများထံ အဖြစ်အပျက် အလုံးစုံတို့ကို အမြန်ဆုံးအစီရင်ခံရန် အကြောင်းကြားရတော့သည်။ ထိုအခါယူနန် ဘုရင်ခံချုပ်သည် (၁၈၈၅) ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၃၁) ရက်နေ့စွဲပါ အစီရင်ခံစာကို တရုတ်ဧကရာဇ်ထံသို့ တင်သွင်းလေသည်။ ယင်းအစီရင်ခံစာပါ အရေးကြီးသည့် အချက်တစ်ချက်မှာ 'တရုတ်တို့သည် ကချင်လူမျိုးများအား မည်သည့်အခါမျှ သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ခဲ့ခြင်း မရှိကြောင်း' အတိအလင်း ဖော်ပြထားသည့်အချက် ဖြစ်လေသည်။[၁]

တရုတ်အစိုးရအဖို့ မြန်မာပြည်မြောက်ပိုင်းရှိ ကချင်ဒေသအား ၎င်းတို့ပိုင်ဆိုင်ခြင်းမရှိပါက မြန်မာဘုရင်တို့၏ လက်အောက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ခြင်းရှိမရှိ အသေအချာသိရှိရန် အရေးကြီးလာသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ယင်းဒေသအား မြန်မာတို့ကလည်း ပိုင်ဆိုင်ထားခြင်းမရှိပါက တရုတ်တို့အနေဖြင့် ဗြိတိသျှတို့ကို ရင်ဆိုင်၍ နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် အရေးဆိုနိုင်ခွင့် ရှိနေပေသည်။

ရှေးတရုတ်တို့၏ နန်းစဉ် မှတ်တမ်းတစ်စောင်၌ မြန်မာတို့၏ပိုင်နက်သည် တိဗက်နှင့်ဆက်စပ်လျက်ရှိကြောင်း ကမ္ပည်းတင်ထားသည်ဟု ဆိုသည်။[၂] သို့သော် တကယ်တမ်းတွင် မြန်မာမင်းများ၏ အာဏာစက်သည် ကချင်လူမျိုးများနေထိုင်ရာ တောင်တန်းဒေသအထိ ပျံ့နှံ့မှုမရှိသည်မှာ အမှန်ပင်ဖြစ်သည်။

မြန်မာ-တရုတ် နယ်နိမိတ် အငြင်းပွားမှုကို အဆုံးသတ်နိုင်ရန် လန်ဒန်မြို့ ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးရုံးတွင် နှစ်နိုင်ငံ ကိုယ်စားလှယ်များ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းခဲ့ကြသည်။ ယင်းနယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ရေး အစည်းအဝေးသည် (၁၈၉၂) ခုနှစ်၊ ဇက်တင်ဘာလ (၂) ရက်နေ့မှ စတင်ကျင်းပခဲ့ရာ (၁၈၉၄) ခုနှစ်၊ နှစ်ဆန်းပိုင်းအထိ နှစ်နှစ်နီးပါးမျှ ကြာညောင်းခဲ့သည်။ ထိုအစည်းအဝေးတွင် တရုတ် ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့၏ ခေါင်းဆောင် ဝန်ကြီး စီရဲ့တာဂျင်း[၃]က

၁ Dorothy Woodman, The Making of Burma စာမျက်နှာ - (၂၉၂)
၂ Dorothy Woodman, The Making of Burma စာမျက်နှာ - (၂၉၂)
၃ Minister Sieh Ta-gen

'ဧရာဝတီမြစ်၏ အရှေ့ဘက်ရှိ တောင်တန်းဒေသများကို မြန်မာတို့အနေဖြင့် မည်သည့်အခါမျှ ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ဖူးခြင်း မရှိကြောင်း' မြန်မာတို့၏အာဏာစက်သည် မြစ်ကြီးနားပတ်ဝန်းကျင်ရှိ မြေပြန့်များ၌သာ သက်ရောက်မှုရှိကြောင်း အစရှိသည်ဖြင့် [illegible] ခဲ့သည်။ တရုတ်တို့၏အဆိုကို ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှလည်း 'ထိုတောင်တန်းဒေသများကို မြန်မာတို့သာမက တရုတ်တို့ကလည်း အလားတူပိုင်ဆိုင်ကြောင်း အထောက်အထား လုံးဝမရှိကြောင်း' အပြင်းအထန် ပြန်လည်ချေပခဲ့သည်ကို တွေ့ရှိရသည်။[၁]

ဗြိတိသျှတို့က အထက်ပါအတိုင်း အခိုင်အမာ ပြောကြားနိုင်ရန် အလျှော့ ရင်းမတိုင်မီက နယ်စပ်ဆိုင်ရာ ပြဿနာတစ်ရပ် ပေါ်ပေါက်ခဲ့ဖူးလေသည်။ ([illegible]) ခုနှစ်တွင် မြန်မာနယ်နိမိတ်အတွင်း၌ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော တောင်တန်းသားများအရေး၌ ယူနန်ဘုရင်ခံက ကျူးကျော်စွက်ဖက်ခဲ့သည်။ ထိုကိစ္စကို တရုတ်နိုင်ငံဆိုင်ရာ ဗြိတိသျှ သံအမတ်ကြီး ဆာဂျွန်ဝေါလ်ရှမ်း[၂]က တရုတ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးဌာနသို့ ကန့်ကွက်စာ ပေးပို့ခဲ့သည်။ တရုတ်တို့ဘက်မှ 'နယ်စပ်ဒေသရှိ တောင်ပေါ်သားများအပေါ် [illegible] ၎င်းတို့ စိုးမိုးအုပ်ချုပ်ခွင့်ရှိကြောင်း' ပြန်လည်ချေပကာ အရေးဆိုခြင်း လုံးဝမရှိခဲ့ချေ။[၃] ဗြိတိသျှတို့က နောင်တွင် တရုတ်တို့နှင့် နယ်စပ်ပြဿနာ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရသည့်အခါ သုံးစွဲရန် ဤဖြစ်ရပ်မှ အတွေ့အကြုံကို အသေ ဆုပ်ကိုင်ထားတော့သည်။

မြန်မာ-တရုတ် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်ရေး အစည်းအဝေးကို နှစ်နှစ်နီးပါးမျှသော ကာလအတွင်း၌ ခုနစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ တရုတ်အစိုးရဘက်မှ ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူ ကိုယ်စားလှယ် ဆာဟောလီဒေး မက္ကာတနေ[၄]က မြန်မာ-တရုတ် နယ်နိမိတ်အား မေခနှင့်မလိခ မြစ်နှစ်သွယ် အကြားရှိ ရေဝေကုန်းတန်းအတိုင်း သတ်မှတ်ရန် အဆိုပြုခဲ့ကြသည်။ ယင်း အဆိုပြုချက်အတိုင်းဆိုလျှင် ဗန်းမော်ကို တရုတ်တို့ ပိုင်ဆိုင်ခွင့်ရရှိသွားမည်ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့ဘက်မှ လက်မခံသောအခါ မေခမြစ်ကို နယ်နိမိတ်မျဉ်းသတ်မှတ်ရန် ပြောင်းလဲ အဆိုပြုပြန်သည်။ ၎င်းအဆိုကိုလည်း ဗြိတိသျှတို့ဘက်မှ ပယ်ချသောအခါ မြောက်ဘက်ဒေသ၌ ဗြိတိသျှတို့က အဆိုပြုထားသည့် မေခနှင့် သံလွင်မြစ်အကြားရှိ ရေဝေကုန်းတန်း တောင်ကြောအတိုင်း သတ်မှတ်ပြီး တောင်ဘက်ဒေသသို့ ရောက်ရှိသည့်အခါ မိုးလဲချောင်း နယ်နိမိတ်သတ်မှတ်ရန် အကြောက်အကန် တင်ပြခဲ့သည်။[၅]

၁ Dorothy Woodman, The Making of Burma စာမျက်နှာ - ([illegible])
၂ Sir John Walsham
၃ Dorothy Woodman, The Making of Burma စာမျက်နှာ - ([illegible])
၄ Sir Halliday Macartney
၅ Dorothy Woodman, The Making of Burma စာမျက်နှာ - ([illegible])

အစည်းအဝေးတွင် ဗြိတိသျှကိုယ်စားလှယ် ဆာသောမတ်စ်အင်ဒါဆန်[၁]က တရုတ်တို့၏ လိုအင်ဆန္ဒကို ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း ထုတ်ဖော်ပြောဆိုရန် မေတ္တာရပ်ခံခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင်မှ တရုတ်ကိုယ်စားလှယ် မက္ကာတနေက

> 'တရုတ်တွေက ကျွန်ုပ်တို့ (အင်္ဂလိပ်တွေကို) အဲဒီနေရာအထိ ရောက်လာမှာကို မလိုလားဘူး။ သူတို့က ကျွန်ုပ်တို့ကို ရုရှားတွေထက် ပိုပြီးကြောက်ကြတယ်။ တုန်ကင် (ဗီယက်နမ်) ကိုရောက်နေတဲ့ ပြင်သစ်တွေကလည်း ကျွန်ုပ်တို့ကိုပိုကြောက်တယ်။ ပြင်သစ်နဲ့ညှိနှိုင်းပြီး တရုတ်-တုန်ကင် နယ်နိမိတ် သတ်မှတ်နိုင်ခြင်းဟာ အခုကိစ္စနဲ့ အခြေအနေချင်း မတူဘူး။ တရုတ်တို့က ပြင်သစ်ကိုစစ်ရှုံးလို့ တုန်ကင်နယ်ကို ပေးလိုက်ရခြင်းဖြစ်တယ်။ ကချင်ဒေသကိုတော့ မြန်မာမင်းလည်း ပိုင်ဆိုင်ခဲ့တာ မဟုတ်တဲ့အတွက် ယခုကျွန်ုပ်တို့ အဆိုပြုထားတဲ့ ကချင်နယ်ရဲ့ တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို အစုရှယ်ယာအဖြစ် တရုတ်တို့က ရယူလိုခြင်းဖြစ်တယ်။'

ဟူ၍ ၎င်းတို့၏ဆန္ဒမှန်ကို ဝန်ခံဖော်ထုတ်ခဲ့သည်ဟုဆိုလေသည်။ ထို့နောက် တရုတ်ကိုယ်စားလှယ် မက္ကာတနေက ကချင်ဒေသကို အင်္ဂလိပ်နှင့်တရုတ်တို့က တစ်ပိုင်းစီ ခွဲဝေယူကြရန်အဆိုကို ကျားကုတ်ကျားခဲ ဆက်လက်တင်ပြနေတော့သည်။[၂] တရုတ်တို့၏ အဓိက အကြောင်းပြချက်မှာ ထိုစဉ်က ကချင်နယ်သည် မည်သူမျှ မပိုင်ဆိုင်သေးသည့် နယ်မြေ (No man's Land) ဖြစ်ခြင်းနှင့် တာဝန်ခံအုပ်ချုပ်မည့် အစိုးရမရှိခြင်း[၃] တို့ကြောင့် 'စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ သိမ်းသွင်းခြင်းကို ခံယူရမည်'[၄] ဟူ၍ ဖြစ်သတည်း။

အင်္ဂလိပ်တို့၏ အစထောက်အထား

ဗြိတိသျှအစိုးရသည် အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်ရန် ဆုံးဖြတ်လိုက်သည့်အခါ တရုတ်တို့အား မြန်မာအရေးတွင် ကြားနေပေးရန် အလိုရှိလေသည်။ ထို့ကြောင့်လည်း အိန္ဒိယရှိ အင်္ဂလိပ်ဘုရင်ခံချုပ်က (၁၈၈၅) ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ (၂၆) ရက်စွဲပါကြေးနန်းစာဖြင့် ပီကင်းရှိ အင်္ဂလိပ်သံမှူးထံသို့ အကယ်၍ အင်္ဂလိပ်တို့က မန္တလေးသို့ ချီတက်တိုက်ခိုက်လျှင် တရုတ်တို့၏သဘောထား မည်သို့ရှိမည်ကို

၁ Sir Thomas Anderson

၂ ဦးတင်မောင်ရင် (မဟာဝိဇ္ဇာ) ခေတ်မြန်မာတည်ဟန် - စာမျက်နှာ (၃၂၄)

၃ A region which has no political status or responsible government

၄ Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ (၂၀၅)

တီးခေါက်လေ့လာရန် အကြောင်းကြားလိုက်သည်။ ထိုအခါ ပီကင်းရှိ အင်္ဂလိပ်သံမှူး မစ္စတာအိုကောနား[၁]က

> 'တရုတ်တို့၏သဘောထားကို တီကျစွာ ခန့်မှန်းရန်ခက်ခဲကြောင်း၊ အစဉ်အလာအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံကို တရုတ်လက်အောက်ခံအဖြစ် သဘောထားကြောင်း၊ (၁၈၇၅) ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံမှ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သသည့် သံအဖွဲ့သည် တရုတ်ပြည်သို့ ရောက်ရှိခဲ့ဖူးကြောင်း'

အကြောင်းပြန်ကြားခဲ့သည်။

ထိုနည်းတူစွာ ပီကင်းရှိ တရုတ် နိုင်ငံခြားရေးဌာနတွင် တာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော အင်္ဂလိပ်လူမျိုး အကြံပေးအရာရှိ ဆာရောဘတ်ဟတ်က (၁၈၈၅) ခုနှစ် အောက်တိုဘာလ (၃၁) ရက်စွဲဖြင့် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေးရုံးသို့ အကြောင်းကြားရာတွင်

> 'တရုတ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးက မြန်မာ့အရေးကို မေးမြန်းလာနေကြောင်း၊ အင်္ဂလိပ်တို့က မြန်မာတို့ကို ရာဇသံပေးပြီး စစ်ပြင်ဆင်နေလျှင် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်လက်အောက်ခံဖြစ်၍ မိမိတို့က ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ရလိမ့်မည် ဖြစ်ကြောင်း'[၂]

ပြောကြားခဲ့သည်ဟု ဖော်ပြပါရှိလေသည်။

အင်္ဂလိပ်တို့က တရုတ်တို့ ပြောကြားသည့်အတိုင်း မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်တို့၏ဩဇာခံ နိုင်ငံ အမှန်တကယ် ဖြစ်ခဲ့ဖူးခြင်းရှိမရှိ သိရှိနိုင်ရန် အလုအယှက် စုံစမ်းခဲ့ကြသည်။ ထိုအခါ တရုတ်တို့၏ မမှန်မကန် ကြွေးကြော်ပြောဆိုမှုကို သက်သေ အထောက်အထားနှစ်ရပ်ဖြင့် ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။

ပထမ သက်သေ အထောက်အထားမှာ 'မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်တို့၏ လက်အောက်ခံဖြစ်သဖြင့် (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် တရုတ်ဧကရာဇ်အား မြန်မာဘုရင်က လက်ဆောင်ပဏ္ဏာဆက်သရသည်' ဆိုသည့် ပြောကြားချက်နှင့် ပတ်သက်၍ဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့က တရုတ်-မြန်မာ နှစ်နိုင်ငံအကြားတွင် (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ဆက်သရသည့် အကြောင်းရင်း၏ ဇာစ်မြစ်ကို စုံစမ်းခဲ့ရာ (၁၇၆၉) ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ (၁၃) ရက်နေ့တွင် ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသော တရုတ်-မြန်မာစာချုပ်ကို ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့ကြသည်။ ယင်းစာချုပ်မှာ မြန်မာတို့က တရုတ်တို့အား စစ်နိုင်၍ ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် စာချုပ်သာဖြစ်သည်။ စာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာနှင့်ပတ်သက်၍ အင်းဝလေးရှိ အင်္ဂလိပ်မှတ်တမ်းဌာနတွင် ရှာဖွေလေ့လာရာ၌

၁ Mr. O'Conor, Charge d' Affaires in Peking

၂ Sir Robert Hart

၃ Dorothy Woodman, The Making of Burma စာမျက်နှာ (၂၀၉)

'မြန်မာအရာရှိ (၁၄) ဦးနှင့် တရုတ်အရာရှိ (၁၃) ဦးတို့သည် ဗန်းမော်မြို့ အောက်ဘက် တစ်နေရာတွင်[၁] တွေ့ဆုံကာ စာချုပ်ချုပ်ဆိုခဲ့ကြသည်။ တန်းတူ ရည်တူရှိသည့် နှစ်နိုင်ငံအကြားတွင် ချုပ်ဆိုသည့်စာချုပ်ဖြစ်ပြီး အောက်ကျို့ခံ ပဏ္ဏာတော်ဆက်သခြင်းကိစ္စ လုံးဝမပါရှိပေ။ စစ်ပြေငြိမ်းကြပြီး အဆွေခင်ပွန်း ဖွဲ့ကြရာတွင် ရွှေပြားနှစ်ချပ်အား ဂဟေဆက်သကဲ့သို့ တစ်သားတည်းဖြစ် လျက် နှစ်ပြည့်တစ်ပြည် ရွှေလမ်းငွေလမ်းဖောက်ကြရန်၊ ရှေးယခင်ကဲ့သို့ အစဉ်အလာမပျက် (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် ရွှေပေလွှာဖလှယ်ကြရန်'[၂]

ဟူ၍ မှတ်တမ်းတင်ထားကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အထက်တွင်ဖော်ပြပါ တရုတ်-မြန်မာ ဆက်ဆံရေးနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ထိုစဉ်က မဖျက်သိမ်းသေးဘဲ ဆက်လက်တည်နေသေးသော မြန်မာလွှတ်တော်မှလည်း (၁၈၈၆) ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်နေ့စွဲဖြင့် ပြန်တမ်းတစ်စောင် ထုတ်ပြန်ခဲ့လေသည်။ ယင်း မြန်မာ့လွှတ်တော်ပြန်တမ်းတွင်

'မြန်မာမင်းသည် မည်သည့်အခါမျှ တရုတ်ဧကရာဇ်သို့ ကန်တော့ လက်ဆောင် မဆက်သခဲ့ကြောင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်ဩဇာခံ မဟုတ်ကြောင်း'

ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည်။

'တရုတ်-မြန်မာ ဆက်ဆံရေးအစဉ်အလာမှာ (၁၇၆၅ - ၁၇၆၉) ခုနှစ်၊ တရုတ် -မြန်မာစစ်အပြီး (၁၇၆၉) ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၁၃) ရက်နေ့၌ ကောင်းတုံတွင် ချုပ်ဆိုသည့် သဘောတူညီချက်အရ (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် သံတမန်များ လဲလှယ်ကာ လက်ဆောင်များ ပေးပို့တုံ့ပြန်ကြကြောင်း၊ ပေးပို့သည့် ရာဇသံ များတွင်လည်း တရုတ်ဧကရာဇ်သည် မိမိကိုယ်ကို 'အရှေ့မျက်နှာ တိုင်းကြီး ပြည်ကြီးတို့ကို အစိုးရသော နောင်တော် ဥတည်မင်း' ဟု ဘွဲ့ချီရေးသား၍ မြန်မာမင်းသည် မိမိကိုယ်ကို 'အနောက်မျက်နှာတိုင်းကြီးပြည်ကြီး ထီးဆောင်း မင်းအပေါင်းတို့ကို အစိုးရတော်မူသော ဆနွန်ဆင်မင်း သခင်၊ ဆင်ဖြူများရှင်၊ နေထွက်ဘုရင်' ဟု ဘွဲ့ချီရေးသားမြဲဖြစ်ကြောင်း'[၃]

လည်း လွှတ်တော်မှတ်တမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည်။

အထက်ရည်ညွှန်းပါ တရုတ်-မြန်မာ စစ်ပြေငြိမ်းရေး ကောင်းတုံစာချုပ်သည် ဆင်ဖြူရှင် မင်းတရားကြီးလက်ထက်တွင် ငါးနှစ်ကြာမျှဖြစ်ပွားခဲ့သော စစ်ပွဲအပြီး၌

၁ ကောင်းတုံမြို့ကို ဆိုလိုသည်။

၂ *Dorothy Woodman, The Making of Burma* - စာမျက်နှာ (၂၅၇)

၃ ဒေါ်ကြန် (မဟာဝိဇ္ဇာ) ပဒေသရာဇ်မြန်မာနိုင်ငံ၏ [illegible]။ နိုင်ငံသမိုင်း သုတေသနဦးစီးဌာန၊ ယဉ်ကျေးမှုဝန်ကြီးဌာန၊ ၁၉၇၉ ခုနှစ် - စာမျက်နှာ (၃၆)

ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် စစ်ပြေငြိမ်းရေးစာချုပ်ဖြစ်သည်။ စစ်ပွဲကြီး လေးကြိမ်တိုက်ခိုက် ဖြစ်ပွား ခဲ့ရာတွင် လေးကြိမ်စလုံး မြန်မာတို့က အနိုင်ရရှိခဲ့သည်။ အင်္ဂလိပ်တို့အတွက်မူ စစ်ပြေ ငြိမ်းရေးစာချုပ်ပါ အကြောင်းအရာများကို အထောက်အထားအဖြစ် တင်ပြခဲ့ရာတွင် တရုတ်တို့က တစ်စုံတစ်ရာ ပြန်လည် ချေပနိုင်ခြင်းမရှိဘဲ ထိုစာချုပ်ကိစ္စကို လုံးဝ မသိရှိရကြောင်းဖြင့် ငြင်းကွယ်ခဲ့ကြသည်ဟုဆိုသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်တို့အား (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် သံအဖွဲ့စေလွှတ်ကာ လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ ပေးအပ်ခြင်းမှာ တရုတ်တို့၏လက်အောက်ခံ နိုင်ငံအဖြစ် ပဏ္ဏာဆက်သခြင်း မဟုတ် ကြောင်းမှာ ထင်ရှားပေသည်။

ဒုတိယ အထောက်အထားမှာ 'မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်တို့၏ လက်အောက်ခံ နိုင်ငံဖြစ်၍ တရုတ်တို့အား (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် ကန်တော့လက်ဆောင် ဆက်ခြင်းဖြစ်သည်' ဟု မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် (၁၈၇၄) ခုနှစ်တွင် စေလွှတ်သည့် သံအဖွဲ့ကို သာဓက ထား၍ တရုတ်တို့က အခိုင်အမာ ပြောဆိုသည့်ကိစ္စဖြစ်သည်။

မင်းတုန်းမင်းလက်ထက် (၁၈၇၄) ခုနှစ်တွင် တရုတ်ပြည်စေလွှတ်သည့် မြန်မာသံ အဖွဲ့အကြောင်းကို (၁၈၇၅) ခုနှစ်၊ မေလ (၁၅) ရက်နေ့ထုတ် ပီကင်းဂေဇက်[၁] တွင် ရာဇသံ တရုတ်မူကိုပါ ထည့်သွင်းလျက် အကျယ်တဝင့် ဖော်ပြခဲ့သည်။ ပီကင်းဂေဇက်တွင် မင်းတုန်းမင်းသည် တရုတ်လက်အောက်ခံဖြစ်၍ စေလွှတ်သည့်သံအဖွဲ့ [illegible] ကန်တော့လက်ဆောင် ဆက်သသည့်အဖွဲ့ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေးရုံးသည် ပီကင်း ဂေဇက်တွင်ပါရှိသည့် မင်းတုန်းမင်း၏ ရာဇသံ တရုတ်ဘာသာ ပြန်ဆိုထားချက်ကို သတိပြုမိသည့်အခါ မြန်မာမူရင်းကို ရှာဖွေတင်ပြရန် အိန္ဒိယ ဘုရင်ခံချုပ်ထံ ဆင့်ဆိုခဲ့သည်။ ရာဇသံ မူရင်းနှင့် တိုက်ဆိုင် ကြည့်သည့်အခါ ကွဲလွဲချက်များ၊ ပြုပြင်ထားချက်များကို တွေ့ရှိကြရသည်။ ထိုအခါ ရာဇဝင် သုတေသီများကို မှတ်စီလည်စေခဲ့သည့် (၁၈၇၅) ခုနှစ် မေလ (၁၅) ရက် နေ့ထုတ် ပီကင်းဂေဇက်ပါ အချက်အလက်များ မမှန်ကန်ကြောင်းကို ဖော်ထုတ်ရန် ဗြိတိသျှ သံရုံးက ကြိုးပမ်းလေသည်။[၂]

အင်္ဂလိပ်တို့သည် တရုတ်တို့၏မှတ်တမ်း၊ သံသယဖြစ်ဖွယ် အချက်အလက် များကိုထောက်ပြ၍ ဖြစ်ရပ်မှန်ကို လေ့လာစုံစမ်းရန် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေးရုံး နိုင်ငံခြား ရေးနှင့် လျှို့ဝှက်ဌာန အတွင်းဝန် ဆာအိုဝင်ဘာန်း[၃] အား တာဝန်ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ဆာအိုဝင်ဘာန်းသည် မန္တလေးနှင့်ပီကင်းရှိ ဗြိတိသျှသံရုံး မှတ်တမ်းများကို ပြန်လည် လေ့လာခဲ့သည်။ ထိုအခါ ပီကင်းရောက် မြန်မာသံအဖွဲ့သည် လက်ဆောင်ပဏ္ဏာ

၁ *Peking Gazette*

၂ ဒေါ်ကြန် (မဟာဝိဇ္ဇာ)၊ [illegible] - စာမျက်နှာ ([illegible])

၃ *Sir Owen T. Burne*

ဆက်သရသောအဖွဲ့မဟုတ်ကြောင်း သိရှိရတော့သည်။

ဆာအိုဝင်တီဘန်းသည် မန္တလေးရှိ ဗြိတိသျှသံရုံး၏ မှတ်တမ်းများကို လေ့လာကြည့်ရာတွင်

'(၁၈၇၄) ခုနှစ်တွင် တရုတ်ဧကရာဇ်နှင့် မိဖုရားတို့ထံမှ စေလွှတ်လိုက်သော တရုတ်သံအဖွဲ့သည် ဝက်ပေါင်ခြောက်နှင့် သစ်သီးမျိုးစုံတို့ကို သယ်ဆောင်ကာ မင်းတုန်းမင်းထံသို့ ရောက်ရှိလာကြောင်း၊ မင်းတုန်းမင်းက ထိုတရုတ်သံအဖွဲ့ကို ခမ်းနားစွာကြိုဆိုခဲ့ကြောင်း၊ ထိုနှစ် စက်တင်ဘာလမှာပင် တရုတ်ပြည်သို့ မြန်မာသံအဖွဲ့ စေလွှတ်မည့်အကြောင်း မင်းတုန်းမင်းက ဗြိတိသျှသံမှူးအား အသိပေးခဲ့ကြောင်း၊ မြန်မာသံအဖွဲ့သည် (၁၈၇၄) ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် မန္တလေးမှပီကင်းသို့ ထွက်ခွာသွားခဲ့ကြောင်း၊ မြန်မာသံအဖွဲ့ခေါင်းဆောင်သည် ၎င်းနှင့်အတူ မင်းတုန်းမင်းထံမှ တရုတ်ဧကရာဇ်သို့ပေးပို့သည့် သဝဏ်လွှာ၊ လက်ဆောင်အဖြစ် ဆင်တော်လေးကောင်၊ ရွှေခွက်လေးခွက်တို့ကို သယ်ဆောင်သွားခဲ့ကြောင်း၊ ကျွန်ုပ်တို့သိရှိရသမျှမှာ သဝဏ်လွှာသည် ပီကင်းတွင် တရုတ်အာဏာပိုင်များနှင့် စစ်ရေးဆိုင်ရာ မဟာမိတ်ဖွဲ့စည်းရေးကို ဆွေးနွေးကောင်း ဆွေးနွေးနိုင်ကြောင်း'

မှတ်တမ်းတင်ထားသည်ကို တွေ့ရှိရသည်။ ထို့နည်းတူစွာ မြန်မာသံအဖွဲ့ ပီကင်းသို့ရောက်သောအခါ ပီကင်းရှိဗြိတိသျှကိုယ်စားလှယ်က တရုတ်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးထံသို့ လူကိုယ်တိုင် သွားရောက်စုံစမ်းခဲ့ပြီး ၎င်း၏စုံစမ်းသိရှိရချက်များကို လန်ဒန်သို့ အောက်ပါအတိုင်း လျှို့ဝှက် အစီရင်ခံထားကြောင်းကိုလည်း တွေ့ရှိရလေသည်။

'တရုတ်-မြန်မာ ဆက်ဆံရေးနှင့်ပတ်သက်၍ တရုတ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး၏ ပြောပြချက်အရ (၁၀) နှစ်တစ်ကြိမ် တရုတ်အစိုးရက မြန်မာမင်းထံသို့ ချစ်ကြည်ရေးသဝဏ်လွှာနှင့် လက်ဆောင်ပစ္စည်းများ ပေးပို့ခြင်းမှာ ရှေးနှစ်ပေါင်းများစွာကစ၍ ကျင့်သုံးခဲ့သည့် ဓလေ့ထုံးစံတစ်ရပ်ဖြစ်ကြောင်း၊ တရုတ်ပြည်မှပေးပို့သည့် လက်ဆောင်များထဲတွင် ပိုးထည်များ၊ သားမွေး အကျီများ၊ ကတိုး စသည့်များပါဝင်ကြောင်း'

'အလားတူပင် မြန်မာမင်းကလည်း 'အကြည်တော်' ဟူသော တန်းတူရည်တူ မင်းနှစ်ပါး၏ အခေါ်အဝေါ်ကိုအသုံးပြု၍ ချစ်ကြည်ရေးမိတ်ဆက် သဝဏ်လွှာ ပေးပို့ကြောင်း၊ လက်ဆောင်ပစ္စည်းများလည်း ပေးပို့ကြောင်း၊ မြန်မာမင်းက ကျောက်မျက်ရတနာများ စီခြယ်ထားသည့် ရွှေပြားပေါ်တွင် ကမ္ပည်းထိုးထားသည့် ရွှေပေလွှာကိုပေးပို့ကြောင်း မြန်မာမင်းထံမှပေးပို့သော လက်ဆောင်များထဲတွင် ပိုးပုဆိုး၊ ယွန်းအစ်၊ ယွန်းခွက်များ၊ ဆင်ဖို ဆင်မများ ပါဝင်ကြောင်း၊ သဝဏ်လွှာများကို ရာဇသံဟုခေါ်ဝေါ်ကြောင်း၊

တရုတ်မင်းက ရာဇသံပို့မှ မြန်မာမင်းကလည်း ရာဇသံပို့လေ့ရှိကြောင်း တရုတ်မင်းထံမှ စာမပို့ဘဲ မြန်မာမင်းက စာပို့လေ့မရှိကြောင်း (၁၈၇၃-၇၄) ခုနှစ်အတွင်း ပန်းသေးသူပုန် ထစဉ်ကာလက မင်းနှစ်ပါးတို့ စာအဆက်အသွယ် မလုပ်နိုင်ခဲ့ကြကြောင်း'[၁]

ဆာအိုဝင်ဘန်းက၎င်း၏စုံစမ်းတွေ့ရှိချက်များကို စာတမ်းတစ်စောင်ပြုစု၍ ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေးဌာနသို့ အစီရင်ခံတင်ပြခဲ့သည်။ ၎င်း၏တွေ့ရှိချက်အရ ပီကင်းဂေဇက်တွင်ပါရှိသည့် သတင်းဆောင်းပါး၌ မင်းတုန်းမင်းက ၎င်းကိုယ်တိုင် တရုတ်ဧကရာဇ်၏ ကျေးတော်မျိုးအဖြစ် သုံးစွဲလေဟန် ရေးသားဖော်ပြထားခဲ့သည်။ ယူနန်ဘုရင်ခံမှ လက်ခံရရှိသည့် မင်းတုန်းမင်းပေးပို့သော ရာဇသံမူရင်းတွင် 'ကျေးတော်မျိုး ကျွန်တော်မျိုး' ဟူသော ဝေါဟာရ အသုံးအနှုန်း လုံးဝမပါရှိဘဲ 'အကြည်တော် တုမ်းကြည်[၂] တရုတ်နိုင်ငံမင်းမြတ်' ဟူ၍သာ ပါရှိခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့် မင်းတုန်းမင်း၏ ရာဇသံမူရင်းနှင့် ပီကင်းဂေဇက်တွင်ပါရှိသော စာသားများ ကွဲပြားခြားနား သွားရပါသနည်း။ ဆာအိုဝင်ဘန်းက အောက်ပါအတိုင်း ထင်မြင်ထားပါသည်။

'ယူနန်ဘုရင်ခံသည် ပီကင်းသို့ သဝဏ်လွှာကို ပြင်ဆင်ဖြစ်စေ ပို့ခြင်းဖြစ်စေ သို့မဟုတ် မြန်မာသဝဏ်လွှာကို တရုတ်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုရာတွင် မျက်နှာရ မျက်နှာရပြန်ဆိုထားခြင်းလည်းဖြစ်နိုင်သည်။ ရှေး မြန်မာမင်းများက တရုတ်ဧကရာဇ်ထံပို့သော သဝဏ်လွှာများကို စစ်ဆေးကြည့်ရှုရသည်။ အလားတူ လုပ်နည်း လုပ်ဟန်များကိုသာ တွေ့ရမည်ဖြစ်သည်။ ရှေးမြန်မာမင်းများ၏ စာများထဲတွင် တရုတ်ဧကရာဇ်အား အရှင်သခင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည့် အသုံးအနှုန်းမျိုး လုံးဝမတွေ့ရှိရသေးပေ။ အလားတူ သမိုင်းဆိုင်ရာ အထောက်အထားများလည်း မရှိပေ'[၃]

အထက်ပါ အချက်အလက် အထောက်အထားများအရ မြန်မာနိုင်ငံသည် တရုတ်လက်အောက်ခံ နိုင်ငံမဟုတ်သည်မှာ ထင်ရှားနေပေပြီ။

တရုတ်-မြန်မာ နယ်နိမိတ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ ဗြိတိသျှတို့၏ အိန္ဒိယအစိုးရသည် တရုတ်တို့၏ မူဝါဒဆိုင်ရာ အထောက်အထားများပါရှိသည့် မှတ်တမ်းတစ်ခုကို မြန်မာ လွှတ်တော်ရုံးမှ ရှာဖွေတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ယင်းမှတ်တမ်းအရ တရုတ်တို့ကိုယ်တိုင် မိုးမိတ်[၄]အား နယ်စပ်အဖြစ် လက်ခံထားခဲ့ပုံရသည်။[၅] ဗြိတိသျှတို့၏ တရုတ်ရေးရာ အကြံပေး

---

၁ ဦးတင်မောင်ရှင် (မောဘီမွှာ)၊ [illegible] စာမျက်နှာ ([illegible])
၂ Emperor Tungchih
၃ ဦးတင်မောင်ရှင် (မောဘီမွှာ)၊ [illegible] စာမျက်နှာ ([illegible])
၄ Momein
၅ Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ ([illegible])

အရာရှိ မစ္စတာဝါရီ[1]သည် အထက်ပါ တိစ္စရပ်နှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်း၏တွေ့ရှိချက်ကို အစီရင်ခံ တင်ပြထားသည်မှာ

'(၁၈၇၉) ခုနှစ်တွင် တရုတ်ဧကရာဇ် တုန်ချီ[2] ကွယ်လွန်ခဲ့ရာ ယင်းသတင်းအား နိုင်ငံတစ်ဝန်းလုံးရှိ ဘုရင်ခံများနှင့် လက်အောက်ခံမင်းများထံ ထုတ်ပြန်အကြောင်းကြားခဲ့သည်။ မြန်မာဘုရင်ထံသို့ ပို့မည့်စာကို မိုးမိန်းသို့ ပို့ထားကြောင်းတွေ့ရသည်။ ယင်း တရုတ်မှတ်တမ်းတွင် မိုးမိန်းရှိတရုတ်ဗိုလ်ချုပ်က ဗန်းမော်အာဏာပိုင်များထံ မေတ္တာရပ်ခံသည့် စာတစ်စောင်ကိုပါ ပူးတွဲတွေ့ရှိရသည်။ ယင်းစာတွင် တရုတ်ဧကရာဇ်၏ သတင်းထုတ်ပြန်ချက်ကို မန်ဝိန်းသို့ ပို့ထားပြီဖြစ်၍ မြန်မာအရာရှိတစ်ဦးအား မန်ဝိန်းသို့စေလွှတ်ကာ စာကိုလက်ခံရန် မေတ္တာရပ်ခံကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။'[3]

အထက်ပါစာအရဆိုစဉ်က တရုတ်တို့သည် မန်ဝိန်းကိုပင် ၎င်းတို့၏ အစွန်ဆုံးနယ်မြေအဖြစ် ယူဆထားခဲ့ကြောင်း ပေါ်လွင်ထင်ရှားပေသည်။

မစ္စတာဝါရီသည် (၁၈၈၈) ခုနှစ်၊ မေလတွင် ဗြိတိသျှ နိုင်ငံခြားရေးဌာနတွင် နိုင်ငံရေးအရာရှိအဖြစ် ဗန်းမော်မြို့သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ ၎င်းသည် တရုတ်-မြန်မာ နယ်နိမိတ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ လေ့လာ တွေ့ရှိချက်များကို အောက်ပါအတိုင်း မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။

'ကျွပ်နိုင် သိရှိရသလောက် ဆိုရလျှင် တရုတ်တို့သည် ကချင်လူမျိုးများအပေါ် စိုးမိုးအုပ်ချုပ်မှု မရှိသလို အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်ကြောင်းလည်း မည်သည့်အခါမှ အရေးမဆိုခဲ့ဖူးပါ။ (၁၇) ရာစုနှင့် (၁၈) ရာစု အစောပိုင်းကာလများတွင် တရုတ်တို့သည် ၎င်းတို့၏အာဏာစက်ကို ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းဒေသရှိ နယ်ပယ်များသို့ တိုးချဲ့ ဖြန့်ကျက်ခဲ့သော်လည်း တောင်တန်းဒေသမှ ကချင်တို့သည် လူဦးရေဝင် နည်းပါးလင့်ကစား လွတ်လပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ခဲ့ကြသည်၊ ရံဖန်ရံခါပင် ကချင်ဒူဝါများအား တရုတ်နှင့်မြန်မာအစိုးရများက ဂုဏ်ထူးဆောင် ဘွဲ့တံဆိပ်များ ချီးမြှင့်ခဲ့ကြသည်။ ကချင်ဒူဝါများက ယင်း ဘွဲ့တံဆိပ်များကို ခံယူကြခြင်းဖြင့် ကချင်နယ်သည် အဆိုပါ နိုင်ငံများ၏လက်အောက်သို့ ရောက်ရှိသွားပြီဟူသော အဓိပ္ပါယ်မဆောင်ပေ။ အမှန်မှာလည်း ဒူဝါတစ်ဦးတည်းကိုပင် တရုတ်နှင့်မြန်မာ နှစ်ဦးစလုံးက မကြာခဏ ဘွဲ့တံဆိပ်များ ဂုဏ်ပြု ချီးမြှောက်တတ်ပေသည်။ ဥပမာအားဖြင့် ပွန်းလိန်[4] ဒူဝါကို တရုတ်က

---

[1] Mr. Warry

[2] Emperor Tungchih

[3] Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ (၂၇၆)

[4] Ponline Duwa - ကချင်ဘာသာဖြင့် ပွန်းလင် Punling ဒူဝါဟူ၍ အသံထွက်ပါသည်။

ဆိုဖြင့်သည့် နန်းတွင်းဝတ်စုံဝတ်ဆင်ပြီး မြန်မာဘုရင်ကချီးမြှင့်သည့် ရွှေထီးကိုဆောင်းလျက် (၁၈၆၈) ခုနှစ်တွင် ဗန်းမော်သို့ရောက်ရှိလာခဲ့သော ကာနယ်စလေဒင်[1] ထံ လာရောက်တွေ့ဆုံသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။'

ထို့အပြင် မစ္စတာဝါရီက ၎င်း၏မှတ်တမ်းတွင် ဆက်လက်ဖော်ပြထားသည်မှာ 'လက်ရှိ ယူနန်ဘုရင်ခံ' ၎င်း[3]၏ ဆန္ဒ [illegible] နှင့်အညီ ပြုစုထားသော ယူနန်နယ်၏ အနောက်တောင်ဘက် နယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ တရုတ်တို့၏ အာဏာစက် ဖုံးလွှမ်းရောက်ရှိရာ နေရာများကို အတိအကျ သိရှိနိုင်ဖြင့် [illegible] ကြောင်း၊ (၁၈၇၃) ခု [illegible] ယူနန် ပြည်နယ် ဘုရင်ခံချုပ်ဖြစ်သူ ၎င်းသည် တရုတ်ဧကရာဇ်ထံ အစီရင်ခံစာ တစ်စောင်တင်သွင်းခဲ့ကြောင်း၊ ယင်းအစီရင်ခံစာကို (၁၈၇၃) ခုနှစ် [illegible] (၁၂) ရက်နေ့စွဲဖြင့်ထုတ်ဝေသော ပီကင်းဂေဇက်၌ [illegible] ဖော်ပြထားကြောင်း၊ ယင်းအစီရင်ခံစာတွင် နှစ်ပေါင်း (၂၀) [illegible] တရုတ်တို့၏ [illegible] မှုနှင့် ကင်းကွာနေပြီဖြစ်သော နယ်စပ်ဒေသ [illegible] သိမ်းသွင်းသင့်ကြောင်း၊ အဆိုပြုချက်နှင့် [illegible] သော နယ်ပယ်များစာရင်းကို ဖော်ပြထားကြောင်း၊ ယူနန် ဘုရင်ခံ၏ အစီရင်ခံစာတွင် ကချင်လူမျိုးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ [illegible] ဖော်ပြထားခြင်း မတွေ့ရှိရကြောင်း၊ ထို့ကြောင့် [illegible] စိုးမိုးပိုင်ပါသည်ဟူသော တရုတ်တို့၏ [illegible] အကြောင်း အချက်ခိုင်လုံစွာဖြင့် ကျွန်ုပ်တို့ [illegible][4]

ဟူ၍ ဖြစ်လေသည်။

(၁၈၉၂) ခုနှစ်သို့ရောက်သောအခါ [illegible] ဗြိတိသျှတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးမှာ အတော်အသင့် ခိုင်မာလာနေပြီဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့၏ [illegible] အာဏာစက်ဖုံ့နှံ့ရာ ဒေသအသီးသီး၏ [illegible] နယ်မြေ [illegible] တိန်းဝကန်းအချက်အလက်များကိုလည်း [illegible] ထားနိုင်ခဲ့ပြီ။ ထို့ကြောင့်လည်း (၁၈၉၂) ခုနှစ်တွင် တရုတ်-မြန်မာ နယ်နိမိတ် [illegible] ရေး အစည်းအဝေးကို လန်ဒန်၌ ကျင်းပသည့်အခါ ဗြိတိသျှ [illegible]

---

[1] Colonel Sladen

[2] Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ ([illegible])

[3] Viceroy Tsen

[4] Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ ([illegible])

ခေါင်းဆောင် လော့ဒ်ရိုစ်ဘယ်[1]သည် ဗိုလ်အဲလီယော့[2] ဗိုလ်မှူးဟော့ဘ်ဒေး[3]နှင့် ဗိုလ်ဒါလီ[4]တို့ပြုစုတင်ပြသော လက်တွေ့ ကွင်းဆင်းတွေ့ရှိချက် အစီရင်ခံစာများကို ကိုးကား၍ အချက်ကျကျ ဆွေးနွေးနိုင်ခဲ့သည်။ အထက်ပါ အရာရှိများသည် ကချင်တို့၏နယ်မြေတွင် ကွင်းဆင်းလေ့လာရေးနှင့် တိုင်းတာရေးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြသော ဗြိတိသျှ စစ်ဘက် အရာရှိများဖြစ်ကြသည်။

လော့ဒ်ရိုစ်ဘယ်ရီက တရုတ်ကိုယ်စားလှယ်များအား

'ယူနန်နှင့်မြန်မာနိုင်ငံအကြားရှိ ကချင်တို့အပေါ်တွင် တရုတ်တို့၏ အချုပ်အခြာ အာဏာပိုင်စိုးမှု အရိပ်လက္ခဏာ လုံးဝမတွေ့ရှိရကြောင်း၊ အင်မိုင်ခ[5]မှ ရွှေလီအထိ ဒေသခံ တိုင်းရင်းသားများက လက်ခံ အသိအမှတ်ပြုထားသော နယ်နိမိတ်မျဉ်းရှိနေပြီး ထိုနယ်နိမိတ်ကိုကျော်လွန်၍ အနောက်ဘက်ရှိ ကချင်များအပေါ်တွင် တရုတ်တို့၏ဩဇာသက်ရောက်မှုမှာမည်သည့်အခါမျှ မရှိခဲ့ကြောင်း'

'ထိုမျှသာမက တရုတ်တို့၏အာဏာသည် ဧရာဝတီမြစ်ဝှမ်းဒေသအပေါ် သက်ရောက်မှုမရှိသည်မှာ နှစ်ပေါင်း (၁၀၀) ခန့်မျှပင် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း၊ ယင်းဒေသကို တရုတ်တို့က ပိုင်ဆိုင်ကြောင်း၊ အရေးဆိုမှုလည်း မရှိခဲ့ကြောင်း၊ မြန်မာအစိုးရမှ ခန့်ထားသော အရာရှိများက ဗန်းမော်မှ မြစ်ကြီးနားအထက်၊ အင်မိုင်ခနှင့် မလိခမြစ်ဆုံအထိ အုပ်ချုပ်ခဲ့သည်ဆိုခြင်းမှာ ယုံမှားဖွယ်မရှိကြောင်း၊ ယင်းအဆိုမှန်ကန်ကြောင်း တရုတ် မှတ်တမ်းများကပင် ထောက်ခံလျက်ရှိကြောင်း၊ (၁၈၇၃) ခုနှစ် ပန်းသေး သူပုန်အရေးအခင်းအပြီးတွင် ယူနန်ဘုရင်ခံက ယူနန်နယ်၏ အနောက်တောင်ဘက် နယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ၎င်းတို့အစိုးရ၏ အာဏာစက်ပျံ့နှံ့ရာ နယ်ပယ်များကို မှတ်တမ်းတင်ခဲ့ရာ ထိုမှတ်တမ်းတွင် ကချင်နယ်များ လုံးဝ မပါဝင်ကြောင်း၊ မန္တလေး၌တွေ့ရသော (၁၈၇၉) ခုနှစ်မှ တရုတ်မှတ်တမ်းတွင် တရုတ်ပိုင်နက်သည် မန်ဝိန်းအနီးမှာပင် အဆုံးသတ်သည်ကို တွေ့ရကြောင်း'[6]

သက်သေ အထောက်အထားများနှင့်တကွ အကျယ်တဝင့် ရှင်းလင်းချေပခဲ့လေသည်။

ကုန်းဘောင်မင်းဆက်ကာလ (အေဒီ ၁၇၆၂-၁၈၈၅) ကုန်ဆုံးချိန်အထိ

၁ *Lord Rosebery*

၂ *Licutenant L.E. Eliott*

၃ *Major Hobday*

၄ *Licutenant Daly*

၅ *Nmai hka သည် ကချင်ဘာသာဖြင့် မေခကို ခေါ်ဆိုခြင်းဖြစ်သည်။*

၆ *Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ (၂၈၆)*

တိဗက်ရှေ့တိုင်း အမည်ရ ကချင်တို့၏နယ်မြေတွင် မြန်မာတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးရုံးစိုက်ရာ အရပ်ဒေသများမှာ ဧရာဝတီမြစ်၏အရှေ့ဘက်တွင် ဗန်းမော်မြို့နှင့် အနောက်ဘက်တွင် မိုးကောင်းမြို့တို့ဖြစ်သည်။ ဗန်းမော်တွင် မြို့ဝန်ခန့်ထား၍ မြန်မာမင်း [illegible] အုပ်ချုပ်ပြီး မိုးကောင်းတွင်မူ မြန်မာမင်း၏သစ္စာတော်ခံ ရှမ်းစော်ဘွားမှ [illegible] အုပ်ချုပ်လေသည်။ တရုတ်တို့၏မှတ်တမ်းများနှင့် ဗြိတိသျှတို့၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ မြန်မာမင်းတို့၏ အာဏာစက်သည် မြေပြန့်ဒေသဖြစ်သော ဧရာဝတီမြစ်၏အထက်ပိုင်း၊ မေခနှင့်မလိခဆုံရာ အရပ်ဒေသအထိသာ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိခဲ့ကြောင်းမှာ ထင်ရှားလေသည်။

အေဒီ (၁) ရာစု မတိုင်မီ ကာလမှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံ၏အရှေ့မြောက်ဘက်မှ ထရုန်ခချောင်း[1]အတိုင်း ဝင်ရောက်လာသော ကချင်လူမျိုးများသည် မလိခ မြစ်များဒေသ[2]သို့လည်းကောင်း၊ ထိုမှတစ်ဆင့် ကျိုင်ခချောင်းများဒေသ[3]သို့လည်းကောင်း ရောက်ရှိခဲ့ကြသည်။ ကချင်လူမျိုးများ၏ ဆင်းသက်ရာ [illegible] ပူတာအိုလွင်ပြင်ကို ခါးလယ်မှဖြတ်၍ ဝင်ရောက်လာခဲ့ခြင်းဖြစ်ရာ ထိုစဉ်က [illegible] ဒေသတွင် မုန်းကျိုးနှင့် မုန်းလန်းနယ်များ[4]မှာ ရှိနှင့်ပြီးဖြစ်သည်ဟု [illegible]

ရှေးယခင် ကချင်ဘိုးဘေးတို့၏ နှုတ်မြွက်သမိုင်းအရ အေဒီ (၉) ရာစုခန့်တွင် ခရန်ခူးဒေသ[5]သို့ ရောက်ရှိ အခြေချသည့်အခါ တစ်မျိုးသားလုံးအပေါ်တွင် အုပ်ချုပ်မင်းလုပ်နိုင်မည့် ဒူဝါတစ်ဦးအား ရွေးချယ်တင်မြှောက်ခဲ့ကြသည်ဟု ဆိုသည်။ ထိုစဉ်က ခင်ဒူယန်[6]ကို ဗဟိုပြု၍ ဒူဝါ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်ပယ် ထူထောင်စဉ် မြောက်အရပ်ဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့လာသော ရှမ်းလူမျိုးများနှင့် ပထမဦးဆုံးအကြိမ် ဆုံတွေ့မိခဲ့ကြသည်။ ရှမ်းလူမျိုးအုပ်စုသည် မိုးကောင်းမြို့ကို တရုတ်တို့ ဝင်ရောက်[illegible] တိမ်းရှောင်လာသူများဖြစ်ဟန်ရှိသည်။ နောက်ပိုင်းတွင် ခင်ဒူယန်ဒေသ[illegible] ဖြစ်လာသောအခါ ကချင်လူမျိုး အိမ်ထောင်စုအချို့သည် [illegible] တစ်ဆင့် ပူတာအိုဒေသဘက်သို့ပြန်လည်ပြောင်းရွှေ့ အခြေစိုက်ခဲ့ကြသည်။ [illegible]

၁ *Htarung hka - တရုတ်ပြည်ဘက်မှ စီးဆင်းလာသော ချောင်းသည် [illegible] တောင်ဘက်တွင် မေခမြစ်နှင့် ပေါင်းဆုံသည်။*

၂ *ကချင်ဘာသာဖြင့် မလိခမြစ်ဝှမ်းဒေသ Mali hka Majo [illegible]*

၃ *ကချင်ဘာသာဖြင့် ကျိုင်ခူးဝှမ်းဒေသ Chyai hka Majo [illegible]*

[illegible]

၄ *Mung Kio နှင့် Mung Lang*

၅ *ကချင်ဘာသာဖြင့် ခရန်ခူးဝှမ်းဒေသ Hkrang hku Majo [illegible]*

[illegible]

၆ *Hkindu Yang [illegible]*

ပူတာအိုလွင်ပြင်၌ ခန္တီး-လုန်စော်ဘွား(၈)ပြည်ထောင်သည် အခိုင်အမာ အခြေချမိနေပြီဖြစ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

ကချင်လူမျိုးများသည် မြန်မာမင်းများ၏ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် တုန်းဘောင်ခေတ်မတိုင်မီကပင် ထိတွေ့ခဲ့သည်ဟု ယူဆစရာရှိသည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ‌တောင်ငူဘုရင့်နောင် (အေဒီ ၁၅၃၁-၁၅၈၁) ၏စစ်တပ်တွင် ကချင်စစ်သည်တော်များ ပါဝင်ကြောင်း အဆိုရှိခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။[၁]

အင်္ဂလိပ်တို့သည် သီပေါမင်း ပါတော်မူပြီးနောက်(၁၀)နှစ်ကြာမျှစစ်အင်အားအလုံးအရင်းအသုံးပြုကာ အထက်မြန်မာနိုင်ငံကို ငြိမ်ဝပ်ပိပြားအောင် ကြိုးပမ်းခဲ့ကြရလေသည်။ ကချင် တောင်တန်းဒေသ တစ်ခုလုံးကိုအောင်နိုင်ပြီး ကချင်နယ်မြေတန်တလျားတွင် ၎င်းတို့၏အုပ်ချုပ်ရေးဌာနများကို ဖြန့်ကြက်ချထားနိုင်ပြီဟုဆိုသော်လည်း မြောက်တြိဂံဒေသ[၂]နှင့် တောင်တြိဂံဒေသ[၃]အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ခြင်းမရှိသေးပေ။ (၁၉၁၄) ခုနှစ်တွင် ပူတာအို ဖို့ဟတ်ဇ်[၄]၌ အင်္ဂလိပ်တပ်စခန်းနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးဌာနတို့ကို ဖွင့်လှစ်ထားရှိခဲ့သည်တိုင် တြိဂံနယ်မြေတို့မှ ချန်လှပ်ထားခဲ့သည်။ (၁၉၂၇) ခုနှစ်သို့ ရောက်ရှိသည့်အခါတွင်မှ ယင်းတြိဂံဒေသအတွင်းသို့ ပထမဦးဆုံးသော စူးစမ်းလေ့လာရေးအဖွဲ့ကို စေလွှတ်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ တြိဂံဒေသတွင် ဗြိတိသျှအစိုးရမှ ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သောလုပ်ငန်းမှာ ယင်းဒေသတွင် အခိုင်အမာ အမြစ်တွယ်နေပြီဖြစ်သော ကျေးကျွန်စနစ်ကို ဖျက်သိမ်းပေးခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

အင်္ဂလိပ်တို့၏ တောင်တြိဂံဒေသ စူးစမ်းလေ့လာရေးအဖွဲ့ခေါင်းဆောင် မစ္စတာလီယိုနတ်[၅]၏ အဆိုအရ

> ‘ထိုအချိန်အထိ တြိဂံဒေသရှိ ကချင်ဒူဝါများသည် ၎င်းတို့ကို မည်သူက အုပ်ချုပ်နေသည်ကို မသိရှိကြသေးချေ။ ‘ကချင်တွေကို တရုတ်များက အုပ်ချုပ်ဖူးပါသလား’ ဟု မေးမြန်းကြည့်သည့်အခါ ၎င်းတို့အားလုံးက ‘ကချင်မြေကိုတရုတ်တွေအုပ်ချုပ်တယ်ဆိုတာ ကြားပင်မကြားဖူးပါ’ ဟု တစ်သံတည်း ထွက်ဆိုခဲ့ကြသည်။[၆]

ဟု မှတ်တမ်းတင်ထားခဲ့ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

၁ ဦးသန့်၊ ပြည်တော်သာစာစီး (ပထမပိုင်း) မြန်မာနိုင်ငံ အာသာပြန်စာပေအသင်း။ ပထမနှိပ်ခြင်း၊ ၁၉၆၁ ခု - စာမျက်နှာ (၂၁၅)။

၂ မလိခနှင့် ခရုန်ဝမ်းရှောင်းအကြားရှိ နယ်မြေ။

၃ မေခနှင့်မလိခ မြစ်နှစ်သွယ်အကြားရှိ နယ်မြေ။

၄ Fort Hertz - အင်္ဂလိပ်လက်ထက်တွင် ပူတာအိုအား ခေါ်ဝေါ်သောအမည်ဖြစ်သည်။ ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ရေးအရာရှိ Mr. H.E. Hertz ကိုအစွဲပြု၍ မှည့်ခေါ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။

၅ Mr. P.M.R. Leonard

၆ Dorothy Woodman, The Making of Burma - စာမျက်နှာ (၂၈၆)

ဗြိတိသျှတို့သည် နယ်ချဲ့စနစ်ကို ခံယူကျင့်သုံးသော နိုင်ငံများတွင် ရှေ့ဆောင်လမ်းပြသဖွယ်ဖြစ်ခဲ့ပြီး လက်တွေ့ ကျင့်သုံး အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်လည်း အအောင်မြင်ဆုံးသော နိုင်ငံဖြစ်ခဲ့လေသည်။ (၁၈) နှင့် (၁၉) ရာစု နှစ်ကာလများ၌ ဤကမ္ဘာမြေပြင်ပေါ်ရှိ စတုရန်းမိုင်ပေါင်း (၄. ၇၅) သန်းကျယ်ဝန်းသည့် (တိုင်းနိုင်ငံများ၊ ပြည်နယ်များနှင့် ကျွန်းများပါဝင်သော) နယ်မြေဒေသ အကျယ်အဝန်း (၄၀) ခန့်ကို ကျူးကျော် သိမ်းပိုက်ခြင်းဖြင့် အင်ပါယာကြီးတစ်ခုကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုစဉ်က ဗြိတိသျှအင်ပါယာသည် နိုင်ငံပေါင်း ငါးဆယ်ကျော်နီးပါး (၅၄) ဆယ့် ကျယ်ဝန်းခဲ့သည်။ (၁၉၄၅) ခုနှစ်အထိ ကမ္ဘာ့လူဦးရေ သန်းပေါင်း (၂၂၅) သန်း ရှိသည့်အနက် ဗြိတိသျှတို့ စိုးမိုးခဲ့သော လူဦးရေမှာ သန်းပေါင်း (၅၅၀) ခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ ၎င်းတို့စိုးမိုးခဲ့သည့် ဒေသများမှာလည်း ကမ္ဘာ့မြေမျက်နှာပြင် အနှံ့အပြားဖြစ်နေလေရာ ‘ဗြိတိသျှအင်ပါယာ၌ ဘယ်သောအခါမှ နေမဝင်’ ဟူ၍ပင် ဆိုစမှတ်ရှိခဲ့လေသည်။[၁]

ထိုသို့သော နေမဝင်အင်ပါယာကြီး၏ အရှင်သခင်တို့က ကချင်တို့၏နယ်မြေသို့ ရောက်ရှိသောအခါ ၎င်းတို့ ခြေချမိသည့်နယ်မြေအား အမည်သစ်တစ်ခုဖြင့် အစားထိုးမှည့်ခေါ်ခဲ့လေသည်။ ထိုအမည်သစ်ကို အရှက်တို့က အဆိုပြုခဲ့ပြီး ဗြိတိသျှတို့က ထပ်ဆင့် အတည်ပြုလိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအမည်မှာ ‘မည်သူမျှ မပိုင်စိုးသော နယ်မြေ’ (No man's Land) ဟူ၍ဖြစ်လေသည်။ အမှန်မှာလည်း ထိုစဉ်ကာလအထိ ကချင်တို့၏နယ်မြေသည် ‘လွတ်လပ်သည့် ကိုယ်ပိုင်မင်းကိုယ်ပိုင်ချုပ်သော’ ဖြစ်ခဲ့ပါသတည်း။

* * * * *

၁ [illegible]

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

The Kachin Venture

\- Out of the peaceful Bhamo Hills,
Born of their village elay:
With simple hearts a simple folk
Have gone their loyal way.

\- Bred neath the interlacing shade
Where teak and bamboo grow.
There to a treeless Arab plain
Beneath the Pusht-i-kho.

\- Some of them rest in piteous graves
Lonely, ah! so alone:
Though marble tablets bear their names
In Rangoon's Shwe Dagon.

\- Theirs was a brave and single mind:
Soil where a seed was sown
Seed of a great awakening:
And rich the harvest grown.

\- Theirs was an unfamiliar way:
Blindly they wondered far,
Far from the wooded Bhamo Hills
Chyinghpaw arawng Kaba.

ပထမကမ္ဘာစစ်ကာလတွင် မက်ဆိုပိုတေးမီးယား စစ်မြေပြင်၌ ပါဝင်တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြသော အမှတ် (၈၅)၊ မြန်မာပြည် သေနတ်ကိုင်တပ်ရင်း တပ်ခွဲ (၆) မှ ကချင်တပ်ဖွဲ့ဝင်များအား ရည်ညွှန်းစပ်ဆိုခဲ့သော တပ်ခွဲမှူး မေဂျာအင်(န်)ရစ်ကက်၏ ဂုဏ်ပြုကဗျာဖြစ်သည်။ (ဗိုလ်မှူးအင်(န်)ရစ်ကက်သည် ၎င်း၏ရဲဘော်များအား ဂုဏ်ပြုသောအားဖြင့် A Kachin Military Venture ဟူသော မှတ်တမ်းစာအုပ်ငယ်ကိုလည်း ရေးသားခဲ့သည်။)

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

နောက်ဆက်တွဲ (၂)

Jinghpaw Share Shagan

Simsa ngwi pyaw Manmaw Bum nna,
Shangai bum mare hpe mung tawn kau da.
Sanseng dinghpring amyu dai,
Kangka hkrun lam rawt masai.
Maisak maling hte hpun kawa,
Bansa shingnip law ai mung nna,
Pusht-i-kho npu hku,
Shingnip n nga Arab zaibru jang de shanhte du.
Nkau mi matsan mayan asak sum,
Hkrai shingtai hpe zawn tawn kau da ai hkrum,
Raitim,
Shanhte a mying lunghpraw pa kaw tawk ka da,
Yangon na Shwe Dagon e dai hpe mu na.
San Seng ai hte nden ja share shagan ai gaw,
Nli turn kaja hkai shatut masai law.
Kanan jasu ai nu turn dai,
Hkam la akyu kaba dik sai.
Chyasam hkrun lam shanhte nut,
Myi di chyip rai shanhte rut,
Manmaw bum nna tsan mat wa,
Chyinghpaw arawng kaba.

မေဂျာအင်(န်)ရစ်ကတ်၏ The Kachin Venture ကဗျာအား ဆရာလဖိုင်ဇော်နန်က တချင်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုစပ်ဆိုပေးထားသည်။

(ဆရာ Lagai Zau Nan)

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

နောက်ဆက်တွဲ (၃)

၁၉၂၄ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ (၂၉) ရက်မှ ၁၉၂၅ ခုနှစ် ဇန်နဝါရီလ (၁) ရက်နေ့အထိ ရန်ကုန်မြို့သို့ချီတက်၍ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ ဗြိတိသျှဘုရင်ခံ ဆာဟာကုတ်ဘတ်လာနှင့် တွေ့ဆုံကာ အရေးဆိုခဲ့သော တချင်ဒူဝါနှင့် ဆလန်ဝါများ

	နေရပ်	ဒူဝါ	ဆလန်ဝါ
စမ်းခမော်စရှိင်မှ			
၁။	စိန်လုံ	ဒူဝါလဖိုင်ဇော်တူး	ဆလန်ကျော်ကျိုင်း
၂။	မုံလွယ်	မုံလွယ်ဒူဝါအခွဲ	ဆလန်ဘရန်ဝါ
၃။	မုန်ခါ	ဒူဝါဇော်ဆိုင်း	ဆလန်ဘွဲ့ဝါ
၄။	ဘွမ်ကထောင်	ဒူဝါဇော်တောင်	ဆလန်ဘရန်
၅။	ဖွန်းမြင်	ဒူဝါဂွမ်ဂျာလ	ဆလန်ကျွန့်တ်နော်
၆။	ဝလာ	ဒူဝါဂွမ်ကျန်	ဆလန်ဇော်ဂျီလ
၇။	ဂျောင်မော်	ဒူဝါဂွမ်ဂျာနော်	ဆလန်ဝခေါင်တူး
၈။	နိန်တပ်	ဒူဝါဂွမ်ဂျာနော်	ဆလန်မရစ်ဇော် ဝန်းခေါင်
၉။	မန်ကျမ်	ဒူဝါဇော်ဆိုင်း	ဆလန်ဒါရှိနော်
၁၀။	ပွန်းလင်	ဒူဝါဇရဲနော်	ဆလန်တန်
၁၁။	နမ်ခါး	ဒူဝါဂွမ်ဂျာ	ဆလန်တန်
၁၂။	ဆဝ	ဒူဝါဇော်လ	ဆလန်တူးလွမ်
၁၃။	ဝါရာဘွမ်	ဒူဝါဇော်တောင်	ဆလန်ဘခေါင်
၁၄။	မိုင်တုံ	ဒူဝါဇော်လီ	ဆလန်ဆဘော်ဝမ်
၁၅။	ဝစ်ရွှန်	ဒူဝါဇော်တူး	ဆလန်ဘလန်လ
မြစ်ကြီးနားစရှိင်မှ			
၁။	ကျိန်ထောင်	ဒူဝါဇော်လီ	ဆလန်ရှီနော်
၂။	ဂရန်ရာ	ဒူဝါဂျာနော်	ဆလန်ဇောင်တူးနော
၃။	တိန်ဂရိ	ဒူဝါလကျွတ်ဆိုင်း	ဆလန်ဂွမ်နိုင်တူး
၄။	ပီဘွမ်	ဒူဝါဆနာလ	ဆလန်ဆနာနော်
၅။	ရှိတ်ဇော်	ဒူဝါခေါင်ဂျူး	ဆလန်ခေါင်လွမ်
၆။	ဝမ်ထယ်	ဒူဝါခေါဘောမ်	ဆလန်ကျွမ်ခေါင်
၇။	အင်ခရမ်း	ဒူဝါကရန်	ဆလန်ဘဇော်တူး

၈။	ဝေါဝ်ဂရော	ဒူဝါတန်နိုင်	ဆလန်ဂျထောင်တူး
၉။	ခဲ့ကျန်	ဒူဝါဇော်တတ်	ဆလန်ဇော်ဂမ်
၁၀။	မန်ဝိုင်း	ဒူဝါလယန်တန်	ဆလန်ဂျာတောင်တူး
၁၁။	ဖိမော်	ဒူဝါဇုန်းချုန်း	ဆလန်ချန်းဇုန်း
၁၂။	ဖရဲ	ဒူဝါတိန့်ဘောမ်	ဆလန်ဘောမ်ယော်
၁၃။	လွယ်ပက်	ဒူဝါလခရင်လ	ဆလန်လခရင်တန်
၁၄။	လိုက်ပါကူညီသူ	ဦးမရန်ရောဘင် (နောင်တွင် ပညာအုပ်)	

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

နောက်ဆက်တွဲ (၅)

၁၉၂၅ ခုနှစ်တွင် ပန်မွှဒူဝါလဖိုင်ဇော်တူးဦးဆောင်သော အဖွဲ့ဝင် ၅၆ ဦး ပါဝင်သည့် ကချင်ဒူဝါနှင့် ဆလန်ဝါအဖွဲ့သည် မြန်မာပြည်ဘုရင်ခံ ဆာဟာကုတ် ဘတ်တလာနှင့်တွေ့ဆုံရာတွင် တင်ပြခဲ့သည့် တောင်းဆိုချက်များ။

Deputation of Kachins, Address to Governor (1925)

His Excellency the Governor received a deputation of Kachin who have been visiting Rangoon, at 11 a.m. this morning. They presented an address of which the following is a rough translation.

"We the Jinghpaw Dus (Kachin Chiefs) and tribesmen who here today know that your Excellency is the representative of His Majesty the King, who is the guardian of the small nations and the educator of wild and ignorant people.

In past generations, we Jinghpaw have come from the distant northern hills and by force of arms, conquered the hills and plain situated between Burma and China. Since we drove and conquered this inhabitants of the country, they have no sympathy for us, and so we ramain a wild, ignorant people. Although there are no educated persons and men of wealth in our lands, there are valuable minerals. The English Government and missionaries have given us our education and for this we are very grateful and thankful.

1. In connection with Burmese Home Rule, we desire to state that we have no wish to take part in it. In past generations, we have never been governed by either Burmans or Shans. We now, therefore do not wish to be placed under them or associated with them. We pray that your Excellency will seperate us from the Burmans and Shan Jurisdiction and place us all under a seperate commissioner as has been recently done with the Shan State.
2. At present there are not many schools in our hills. We therefore pray that more schools may be opened in our hills and that bigger grants be made to us for board and tuition of scholars, who live in distant scattered villages and have to come to long distance to existing schools to be educated. We pray that English and other technical subjects may also be taught to us

3. We Jinghpaw are ignorant of medicine and do not know how to nurse the sick. We pray that dispensaries and hospitals may be established in our hills as been done in the villages of Burman and Shan. Supply and distribute us with free medicines which we badly needed.

4. We pray that training centers for Agriculture and other commercial trades would be established in the Kachin hills as they are done in the Burman populated areas.

5. As we are pursuing for the establishment of a national association which assist the government, we pray that your Excellency would guide us and instruct us for the success of that aim.

6. We pray your Excellency that a Kachin national leader would be included in the parliament.

The above mentioned application submitted before His Excellency Sir Spencers Hercourt Butler, the governor of Burma and his cabinet members at the Government house, Rangoon was read in Kachin by Mr. Maran Robbin and T.P. Dewar, the A.R of Mogaung Township, who acted as both English interpreter and translator for the same.

(Extract from Rangoon Daily News: Tuesday, January 6, 1925)

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

နောက်ဆက်တွဲ (၁)

အမေရိကန်စစ်ဦးစီးချုပ်၊ ဗိုလ်ချုပ်ကြီးအိုင်ဇင်ဟောင်ဝါက ထုတ်ပြန်သည့် ကချင်ရိန်းဂျားတပ်ဖွဲ့ဝင်များအား ချီးကျူးဂုဏ်ပြုလွှာအမိန့်၊
(၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ ၁၇ ရက်နေ့စွဲပါ အထွေထွေအမိန့်အမှတ် - ၇)

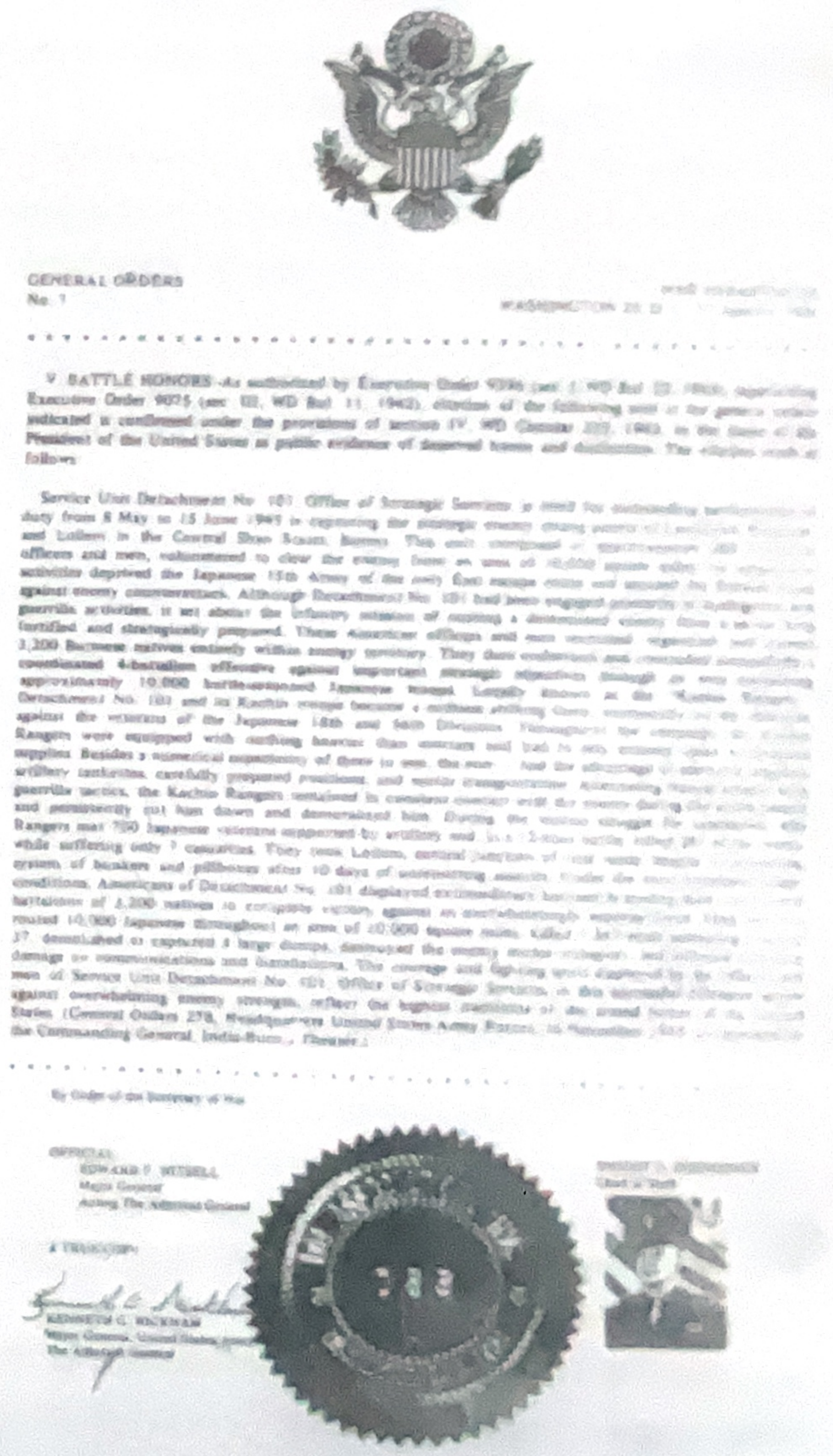
GENERAL ORDERS

နောက်ဆက်တွဲ (၆)

၁၉၃၅ ခုနှစ် မြန်မာပြည် (စီရင်အုပ်ချုပ်မှု) ဥပဒေတွင် ဖြဋ္ဌာန်းထားသော အမှတ် (၁) ဇယားဝင်ဒေသများနှင့် အမှတ် (၂) ဇယားဝင်ဒေသများ သတ်မှတ်ချက်

Government of Burma Act, 1935

Second Sechedule Areas in Burma to which special provisions appl PART (I)

(1) The Federated Shan States as specified in Notification No. 31 dated 27 September, 1922, of the Political Department of the Government of Burma as amended by any subsequent notification made before the commencement of this Act.

(2) The Shan States specified in Notification No. 41 dated 5lh October, 1922, of the Political Department of the Government of Burma, as amended by any subsequent notification made before the commencement of this Act, other than the Federated Shan States.

(3) The Arakan Hill Tracts.

(4) The Chin Hills District.

(5) The Kachin Hill Tracts of the Myitkyina, Bhamo and Katha Districts.

(6) The Somra Tract.

(7) The area known as the Triangle.

(8) The area known as the Hukawng Valley laying to the north of the Upper Chindwin District.

(9) The Salween District.

(10) All tribal territories which at the date of coming into operation of this Act are unadministered.

PART II

(1) Such parts of the Myitkyina and Bhamo Districts as are not included in Part I of this Schedule.

(2) Such parts of the Upper Chindwin District as constitute the Homalin subdivision together with the village tracts which were included in the former

Tamu township of the Mawlaik sub-division on the date preceding its abolition.

(3) The Kya-in township, the Myawaddy Circle of the Kawkareik township and so much of the Karen Hill tracks situate in the eastern half of the Toungoo District and in the Thaton District as may be prescribed by His Majesty in Council.

Reference: Government of Burma Act, 1935, Page (62)

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

နောက်ဆက်တွဲ (၇)

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် မန်းဒိန္နရှာ၌ကျင်းပသော ဂုဏ်ပြု ညစာစားပွဲ၊ (စားပွဲထိပ်တွင် နေရာယူထားသူမှာ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းဖြစ်၍ ကချင် ဝတ်စုံဖြင့် တွေ့ရသူမှာ ဆရာမကြီးဒေါ်စေါလှလှ နောက်တွင် ကချင်ပြည်နယ်ခေါင်းဆောင် ရေးမှူးတို့ ဖြစ်ကြသည်။)

♦ ♦ ♦ ♦ ♦

နောက်ဆက်တွဲ (၈)

၁၉၄၆ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် မြစ်ကြီးနားမြို့အနီး မန်ခိန်ရွာ၌ ကချင်အမျိုးသားများက ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား ဂုဏ်ပြုတည်ခင်းသည့် နံနက်စာ စားပွဲအပြီး၌ ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား ကချင်အမျိုးသမီးတစ်စုနှင့်အတူ မြင်တွေ့ရစဉ်။

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ တွေ့ရှိရသူများမှာ (ဝဲမှယာ) ဆရာမကြီး ဒေါ်ဂေါ့လူလု၊ ဆရာမလဖိုင်နန်ဆိုင်း၊ ဒေါ်အင်ခွန်ဘောက်၊ ဒေါ်မကောင်းခေါ်နရော်၊ ဒေါ်လဖိုင်ဂျာဘောက်နှင့် ဆရာမနဲမ်ရာတို့ ဖြစ်ကြသည်။

◆ ◆ ◆ ◆ ◆

နောက်ဆက်တွဲ (၉)

လန်ဒန်ကွန်ဖရင့်သို့ တက်ရောက်လာသော ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းအား ဗြိတိသျှဝန်ကြီးချုပ်၏နေအိမ် အမှတ် (၁၀) ဒေါင်းနင်းလမ်းတွင်တွေ့ရစဉ်။

(၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလ)

ဗိုလ်ချုပ်အောင်ဆန်းနှင့်အတူ တွေ့ရှိရသူများမှာ (ဝဲမှယာ) ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Mr. A.V. Alexander, နန်းရင်းဝန် Mr. Clement R.Attlee နှင့် ကုန်သွယ်ရေးဝန်ကြီး Sir Stafford Cripps တို့ဖြစ်ကြသည်။

◆ ◆ ◆ ◆ ◆